

VOL. 2, NO. 2, MARCH-APRIL 2024
ISSN: 2985-2307 (Online)

JOURNAL OF APPLIED EDUCATION

Editor:

Asst. Prof. Dr. Prayoon Saengsai

For More Info:

<https://so16.tci-thaijo.org/index.php/JAE/index>

Journal of Applied Education ปีที่ 2 ฉบับที่ 2

JAE

ISSN: 2985-2307 (Online)

Journal of Applied Education Vol. 2 No. 2

Journal of Applied Education

3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

โทร. 080-224-1454, 081-601-5934 อีเมล: j.applied.edu@gmail.com

เจ้าของ: ปัญญาพัฒนา 3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

บรรณาธิการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร แสงใส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ:

ศาสตราจารย์ ดร.กนกพร สมปราชญ์
รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทศิริศิริ
รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล อาจอินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง
รองศาสตราจารย์ ดร.กชพร นานาผล
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริยา คูหา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สธิพร เขาวนชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ฤกษ์แก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพิน ใจแก้ว

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผู้จัดการวารสาร:

นางสาวศิริรัตน์ ประศรี

กำหนดออกเผยแพร่วารสาร:

Journal of Applied Education มีกำหนดวงรอบการเผยแพร่ปีละ 6 ฉบับ ดังนี้
ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์
ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน
ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม
ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม
ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

การส่งบทความพิจารณาตีพิมพ์:

ผู้เขียนเตรียมต้นฉบับบทความตามเกณฑ์เงื่อนไขของวารสารและส่งในระบบที่เว็บไซต์วารสาร
<https://so16.tci-thaijo.org/index.php/JAE/index> เปิดรับพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ตลอดทั้งปี

จุดมุ่งหมายและขอบเขต (Aim and Scope)

Journal of Applied Education มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือ ด้านครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และด้านอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการศึกษา ปีละ 6 ฉบับ โดยทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

- 1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย ด้านครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และด้านอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการศึกษา
- 2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่
- 3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นบทความในลักษณะวิจารณ์หรืออธิบายเหตุผลสนับสนุนในประเด็นที่เห็นด้วย และ มีความเห็นแตกต่างในมุมมองวิชาการ

Journal of Applied Education ฉบับนี้เป็นปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (มีนาคม - เมษายน 2567) Journal of Applied Education ได้มุ่งเน้นการเผยแพร่ บทความทางด้านครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และด้านอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการศึกษา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการศึกษา จากหลากหลายหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งนี้ทางกองบรรณาธิการยินดีเป็นสื่อกลาง สำหรับนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาทุกท่าน ที่ประสงค์จะตีพิมพ์เผยแพร่บทความของท่าน ซึ่งจะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์อย่างเข้มข้น จำนวน 2 ท่าน จึงกล่าวได้ว่า บทความที่ทางวารสารการศึกษาประยุกต์ได้เผยแพร่ไปนั้น มีมาตรฐานทางวิชาการ

กระผมในฐานะบรรณาธิการวารสาร จึงขอขอบคุณท่านผู้มีส่วนในการสร้างงานวิชาการเหล่านี้ นับตั้งแต่เจ้าของผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้จัดการวารสาร และคณะกรรมการ บรรณาธิการ วารสารนี้ยังคงเป็นแหล่งรองรับผลงานดีๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางวิชาการแก่นักวิชาการ และวิญญูชนผู้สนใจโดยทั่วไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่แวดวงวิชาการต่อไป ด้วยจิตคารวะและขอบคุณทุกท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส
บรรณาธิการ Journal of Applied Education

สารบัญ

บทความวิจัย

- การดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ของโรงเรียนในอำเภอสรีบุญเรือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
สายชล ประทุมรัตน์, อติศร ศรีเมืองบุญ 1-12
- ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ราตรี เลิศหว่าทอง 13-22

บทความวิชาการ

- การพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย
พิทักษ์ หาญกล้า 23-32
- ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา : ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา
พระมหาพิสิฐ วิสิษฐบุญโย 33-44
- การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ AI (Chat GPT) เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียน
ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว 45-58

Implementation of the School's Professional Learning Community Approach in Amphoe Sriboonruang under Nongbualamphu Primary Educational Service Area Office 1

Saichon Prathumrat^{1*} and Adisorn Srimueangbun¹

¹ Pitchayabundit College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Saichon0101@hotmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research are (1) to study the operations according to the professional learning community guidelines of schools in Sri Bunruang District; Under the Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area Office, Areas 1, and (2) to compare the opinions of school administrators and teachers towards operations according to the professional learning community guidelines of schools in Mueang District under the Office of the Primary Educational Service Area. Nong Bua Lamphu Primary Education, Area 1, classified by position, educational background, and work experience. This study is quantitative research. The sample group used in this research included educational institution administrators and teachers in Si Bunruang District. Nong Bua Lamphu Province, academic year 2022, number of 273 people, the sample was determined by proportional stratified random sampling. The data collection tool was a 5-level rating scale questionnaire with a confidence value of 0.889. Statistics used in data analysis include percentage, mean, standard deviation. and t-test (Independent Samples). The research results found that operations according to the professional learning community guidelines of schools in Sri Bunruang District Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area Office 1 is overall at the highest level. Comparative results of operations according to the professional learning community guidelines of schools in Sri Bunruang District. Nong Bua Lamphu Primary Educational Service Area Office, Area 1, classified according to position status, educational qualifications, and work experience. Overall different They are significantly different at the 0.01 level.

Keywords: Operations, Learning Community Guidelines, Professions

การดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

สายชล ประทุมรัตน์^{1*} และ อติสร ศรีเมืองบุญ¹

¹ วิทยาลัยพณิชยการบึงขัง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Saichon0101@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอเมืองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ปีการศึกษา 2565 จำนวน 273 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.889 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t-test) แบบ Independent Samples ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยรวมแตกต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: การดำเนินงาน, แนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้, วิชาชีพ

© 2024 JAE: Journal of Applied Education

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยเป็นไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากอิทธิพลของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งนำไปสู่โลกยุคไร้พรมแดน มีการแข่งขันในทุกๆ ด้าน การที่จะทำให้ประเทศมีความสามารถในการแข่งขันในสังคมโลกได้ จำเป็นต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในหลายประเทศ ต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพที่มุ่งให้ครู ผู้บริหาร นักการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องร่วมมือร่วมพลังกันพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ในรูปแบบ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC)” โดยสมาชิกชุมชนวิชาชีพร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ และภารกิจการพัฒนา ร่วมกันสมาชิกรวมพลังเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร ลงมือปฏิบัติบนฐานการทำงานจริงที่อิงพื้นที่การปฏิบัติงานมากกว่าการพัฒนาในรูปแบบอื่นที่ได้จากภายนอกห้องเรียน ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาตามแบบ “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล คือ การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมทางบวกแก่ ครู ผู้บริหาร ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง ให้เป็น “คนคุณภาพ” ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพการศึกษา และคุณภาพของประเทศในที่สุด นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานที่คนในสถานศึกษาในองค์กร และในหน่วยงานต่างร่วมมือร่วมพลังเรียนรู้ ในการวิพากษ์วิจารณ์ ร่วมสะท้อนคิด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพร่วมกันมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2558)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) เกิดจากแนวคิดของความต้องการปฏิรูปโรงเรียน (school reform) การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน (changing role of school administrator) ที่เป็นหัวข้อสำคัญที่ถกเถียงกันมานานโดยที่การเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบของโรงเรียนเป็นเพียงผลที่เกิดจากความผูกพันของความร่วมมือกัน (the combined commitments) ของชุมชนในโรงเรียน (school community) ที่ประกอบด้วย คณะครู (teachers) ผู้ปกครอง (parents) นักเรียน (students) คณะผู้บริหาร (administrators) ผู้อุปถัมภ์โรงเรียน (support staff) และหน่วยงานในชุมชนรอบๆ โรงเรียน (community agencies) (Bentley, 1998; Blank, 2001; Sergiovanni, 1994) ผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องตระหนักอย่างยิ่งว่านักเรียนในยุคปัจจุบันไม่ได้เผชิญกับแนวทางการดำเนินชีวิตเหมือนกันกับในยุคพ่อแม่ของพวกเขา ความต้องการของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ได้ผลักดันให้องค์กรทั้งหลายที่ต้องการคงอยู่และมีการแข่งขัน ได้พัฒนาตัวเองสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ เมื่อนักการศึกษาประเมินและสะท้อนผลของความต้องการทางการศึกษาในอนาคต ผู้นำทางการศึกษาจึงต้องพิจารณาดำเนินการให้โรงเรียนกลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันด้วยพันธกิจร่วมกัน (common mission) นอกจากนี้ยังถูกผูกมัดบุคคลด้วยการเอื้อประโยชน์ต่อกัน (mutual sharing) มีความเชื่อในการส่งเสริมพันธกิจขององค์กร นั่นคือลักษณะ (manner) รูปแบบ (type) และคุณภาพ (quality) ในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กรที่ช่วยพัฒนาความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (sense of learning community) คุณลักษณะที่ทำให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้มากที่สุดคือ ความเอื้ออาทร (caring) (Hiatt-Michael, 2001) บรรยากาศของความเอื้ออาทรของสมาชิกในองค์กรตอบ สอดคล้องความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่ทำให้เกิดความไว้วางใจ (trust) เป็นรากฐานของวิวัฒนาการของมนุษยชาติ (human development) (Merriam & Caffarella, 1999) จากสภาวะการณ์ดังกล่าวเกิดจากการไม่เข้าใจในบทบาทของกันและกันที่จำเป็นจะต้องมีการจัดการความรู้ในองค์กรโดยเฉพาะการปฏิรูปทางการศึกษาต้องมีการดำเนินการให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้และการจัดการศึกษา (learning organization) ภายในโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (learning community) (Bentley, 1998; Blank, 2001; Sergiovanni, 1994)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564) กำหนดวิสัยทัศน์ของกรอบ ยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในขณะที่การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่างๆ ของแผนพัฒนาฯ ได้ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579 ที่เป็นเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปี โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่องค์กรระหว่างประเทศกำหนดขึ้น อาทิ การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development goals : SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติกำหนดขึ้น เป็นต้น ส่วนแนวทางการพัฒนาได้บูรณาการนโยบายหรือประเด็นพัฒนาที่สำคัญของประเด็นการปฏิรูปประเทศ 37 วาระ และไทยแลนด์ 4.0 ทั้งนี้จุดเน้นและประเด็นพัฒนาหลักในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 มีการเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรใน ทุกช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง ภายใต้งาน 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงไปสู่โครงสร้างประชากรสังคมสูงวัยสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2558 และเกิดการขาดแคลนแรงงานผลิตภาพแรงงานต่ำคุณภาพ คนยังมีปัญหาในทุกช่วงวัยและส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงกันตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่ พัฒนาการไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลลัพธ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนค่อนข้างต่ำ แรงงานมีปัญหาทั้งในเรื่อง ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพโดยที่จำนวนไม่น้อยต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการดำเนินชีวิต เป็นต้น ดังนั้น จุดเน้นการพัฒนาคนที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (5) การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในทุกระดับและยกระดับ การเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปรับระบบ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และพัฒนาระบบทวิภาคี หรือสหกิจศึกษาให้เอื้อต่อการเตรียมคนที่มีทักษะให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน นอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างปัจจัยแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งสื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

สถานศึกษาที่ดำเนินการตามแนวคิด PLC จะช่วยให้เกิดการรวมตัวกันเรียนรู้ของกลุ่มครู และมีบรรยากาศในการเรียนรู้ที่มีความเป็นกัลยาณมิตร และพึ่งพาอาศัยกัน จนเกิดเป็นวงจรการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองของครูอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการทำงานที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในลักษณะนี้จะช่วยให้เกิดการมองเห็นงานของตนจากการเรียนรู้วิธีการทำงานของคนอื่นด้วย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงเป็นการปฏิบัติโครงสร้างระบบการทำงาน และวัฒนธรรมการทำงานในโรงเรียนจากระบบตัวใครตัวมัน มาเป็นระบบทีม หรือวัฒนธรรมรวมหมู่ (Collective Culture) โครงสร้างของระบบงาน ระบบการจัดการเรียนการสอนจะต้องปรับเปลี่ยน ให้เอื้อต่อการช่วยกันดำเนินการช่วยเหลือ นักเรียนที่เรียนช้าให้เรียนตามเพื่อนทันโดย ที่การช่วยเหลือนั้นทำเป็นทีมมีหลายฝ่ายเข้ามาร่วมมือกัน และทำอยู่ภายในเวลาปฏิบัติงานปกติของโรงเรียน ไม่ใช่สอนนอกเวลาทำให้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC กลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ขับเคลื่อนคุณภาพ ของผลผลิตของโรงเรียนและสร้างสรรค์ให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่อยู่แล้วมีความสุข (Happy Workplace) ทั้งของนักเรียนครู และผู้บริหารแล้วดำเนินการต่อเนื่องยั่งยืนเป็นวงจรไม่รู้จบซึ่งก็คือโรงเรียนได้พัฒนาขึ้นเป็นองค์กรเรียนรู้ (Learning Organization) (วิจารณ์ พานิช, 2555)

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว สถานศึกษา ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงต้องมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษา ที่สำคัญคือบทบาทของครูในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง และการจัดการศึกษาจากการเน้นที่การสอนของครูเป็นเน้นที่การเรียนรู้ของนักเรียน และเปลี่ยนจากเน้นที่การเรียนของแต่ละบุคคล มาเป็นเน้นที่การเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม รวมทั้งเปลี่ยนจากการเรียนแบบเน้นการแข่งขัน มาเป็นเน้นที่ความร่วมมือ หรือช่วยเหลือแบ่งปันกัน จึงถือเป็นการเรียนรู้ร่วมกันไปกับกระบวนการเรียนรู้ของครูผู้สอน และสมาชิกที่อยู่ในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรืองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เพื่อให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอเมืองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดอำเภอศรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 การปีการศึกษา 2565 ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 938 คน ซึ่งจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 71 คน 2) ครูผู้สอน จำนวน 867 คน 1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดอำเภอศรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 การปีการศึกษา 2565 จำนวน 217 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน และครูผู้สอน จำนวน 209 คน จาก 6 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Mogan, 1970 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของกลุ่มประชากรในแต่ละโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมีจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อ สภาพการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนในอำเภอสรีบุญเรือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ซึ่งกำหนดคะแนน แบ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's five rating scale) คือ มาก ที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และปรึกษาอาจารย์ ที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการ

3.2 สร้างแบบสอบถามตามที่ได้ศึกษาแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบและ แก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.67 - 1.00

3.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คุณเชี่ยวชาญ 3 ท่าน แนะนำ จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่ม ทดลอง ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในสถานศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนและนำแบบสอบถามมา วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.889

3.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานการวิจัยต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาทุกแห่งที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

4.2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตอบแบบสอบถามให้สถานศึกษาโดยผู้วิจัยนำส่งด้วย ตนเองบางส่วนและส่งทางไปรษณีย์โดยได้ใส่ซองส่งกลับถึงผู้วิจัยแนบไปด้วย

4.3 ผู้วิจัยได้ติดตามรับแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 273 คน โดยเดินทางไปรับแบบสอบถามด้วย ตนเองและได้รับทางไปรษณีย์ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการคำนวณค่าทางสถิติดังกล่าว โดยอาศัยการคำนวณจากโปรแกรม สำเร็จรูปทางสถิติดังนี้

5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ สถานภาพตำแหน่ง วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ ทำงาน ศึกษาวิเคราะห์ความถี่ และร้อยละ

5.2 ข้อมูลที่เกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอสรีบุญ เรือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

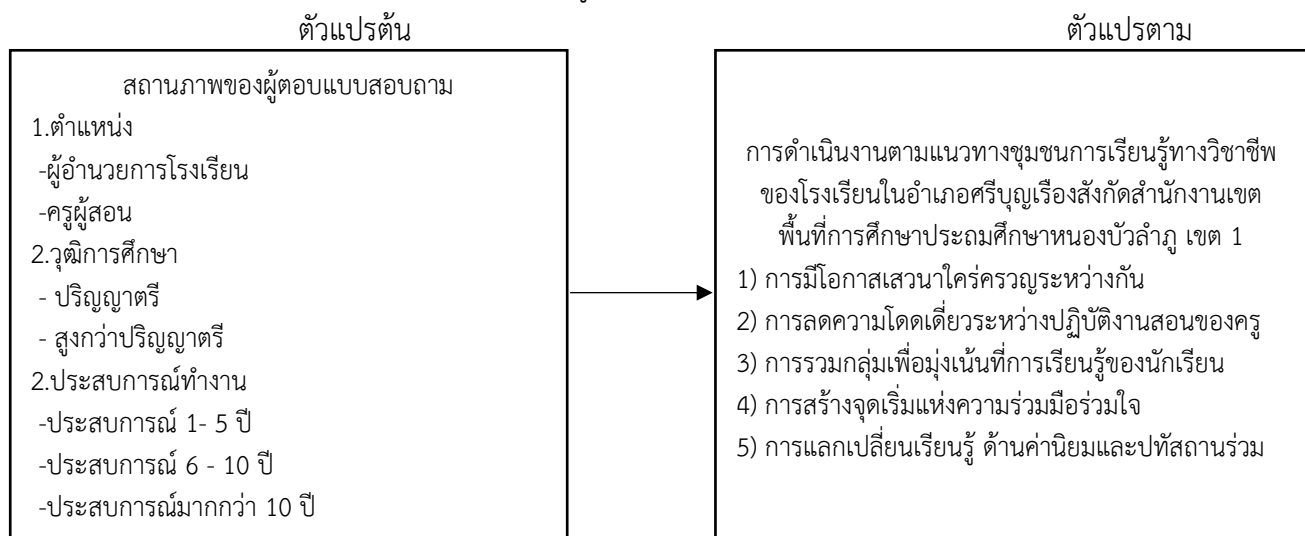
- 4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด
 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก
 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง
 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อย
 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรืองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เปรียบเทียบตามสถานภาพ ตำแหน่ง โดยการทดสอบค่าที (T-test แบบ Independent Samples) ส่วนประสบการณ์ทำงาน และตามขนาดของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามแนวคิดของ Thomas Sergiovanni (1994) มาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอเมืองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1 ดังนี้ 1) การมีโอกาสเสวนาใคร่ครวญระหว่างกัน 2) การลดความโดดเดี่ยวระหว่างปฏิบัติงานสอนของครู 3) การรวมกลุ่มเพื่อมุ่งเน้นที่การเรียนรู้ของนักเรียน 4) การสร้างจุดเริ่มแห่งความร่วมมือร่วมใจ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านค่านิยมและปทัสถานร่วม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การดำเนินงานตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อันดับที และระดับการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอสรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

การดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	ผลการวิเคราะห์			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. การมีโอกาสนทนาใคร่ครวญระหว่างกัน	4.78	0.20	มากที่สุด	1
2. การลดความโดดเดี่ยวระหว่างปฏิบัติงานสอนของครู	4.58	0.27	มากที่สุด	4
3. การรวมกลุ่มเพื่อมุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน	4.59	0.32	มากที่สุด	3
4. การสร้างจุดเริ่มแห่งความร่วมมือร่วมใจ	4.59	0.41	มากที่สุด	3
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านค่านิยมและปทัสถานร่วม	4.60	0.29	มากที่สุด	2
รวม	4.63	0.23	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า การดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอสรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการมีโอกาสนทนาใคร่ครวญระหว่างกัน ($\bar{X}$ = 4.78) รองลงมาคือ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านค่านิยมและปทัสถานร่วม ($\bar{X}$ = 4.60) ด้านการรวมกลุ่มเพื่อมุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.59) และการสร้างจุดเริ่มแห่งความร่วมมือร่วมใจ ($\bar{X}$ = 4.59) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการลดความโดดเดี่ยวระหว่างปฏิบัติงานสอนของครู ($\bar{X}$ = 4.58)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอเมืองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอสรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม ตำแหน่ง

การดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	สถานภาพตำแหน่ง					
	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=21)		ครูผู้สอน (n=252)		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การมีโอกาสนทนาใคร่ครวญระหว่างกัน	4.71	0.33	4.78	0.18	0.88	0.15
2. การลดความโดดเดี่ยวระหว่างปฏิบัติงาน สอนของครู	4.66	0.34	4.57	0.25	1.53	0.12
3. การรวมกลุ่มเพื่อมุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน	4.60	0.47	4.58	0.30	0.16	0.86
4. การสร้างจุดเริ่มแห่งความร่วมมือร่วมใจ	4.47	0.51	4.59	0.39	1.31	0.18
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านค่านิยมและปทัสถานร่วม	4.55	0.43	4.60	0.27	0.79	0.42
รวม	4.60	0.35	4.63	0.21	0.52	0.60

หมายเหตุ: *p ≤ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอสรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอสรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอสรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	วุฒิการศึกษา					
	ปริญญาตรี (n=150)		สูงกว่าปริญญาตรี (n=123)		t	p
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. การมีโอกาสนทนาใคร่ครวญระหว่างกัน	4.82	0.15	4.73	0.25	3.43*	0.00
2. การลดความโดดเดี่ยวระหว่างปฏิบัติงาน สอนของครู	4.61	0.24	4.55	0.30	1.70	0.08
3. การรวมกลุ่มเพื่อมุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน	4.60	0.27	4.58	0.37	0.48	0.63
4. การสร้างจุดเริ่มแห่งความร่วมมือร่วมใจ	4.58	0.36	4.60	0.45	0.55	0.58
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านค่านิยมและปทัสถานร่วม	4.64	0.25	4.56	0.33	1.47*	0.03
รวม	4.65	0.18	4.60	0.27	1.52	0.12

หมายเหตุ: * $p \leq .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า การดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอสรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีโอกาสนทนาใคร่ครวญระหว่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านค่านิยมและปทัสถานร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการลดความโดดเดี่ยวระหว่างปฏิบัติงานสอนของครู ด้านการรวมกลุ่มเพื่อมุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียนและด้านการสร้างจุดเริ่มแห่งความร่วมมือร่วมใจ ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอสรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

การดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ	ประสบการณ์ทำงาน						p
	1 – 5 ปี (n=32)		6 – 10 ปี (n=150)		มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป (n=91)		
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	
1. การมีโอกาสนทนาใคร่ครวญระหว่างกัน	4.78	0.21	4.77	0.21	4.79	0.19	0.67
2. การลดความโดดเดี่ยวระหว่างปฏิบัติงาน สอนของครู	4.44	0.31	4.62	0.25	4.56	0.26*	0.01
3. การรวมกลุ่มเพื่อมุ่งเน้นที่การเรียนรู้ของนักเรียน	4.40	0.31	4.63	0.31	4.58	0.30*	0.00
4. การสร้างจุดเริ่มแห่งความร่วมมือร่วมใจ	4.32	0.47	4.61	0.39	4.63	0.38*	0.00
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านค่านิยมและปทัสถานร่วม	4.43	0.33	4.64	0.28	4.61	0.27*	0.01
รวม	4.47	0.25	4.65	0.22	4.64	0.20*	0.00

หมายเหตุ: * $p \leq .05$

จากตารางที่ 4 พบว่า การดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการลดความโดดเดี่ยวระหว่างปฏิบัติงานสอนของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้านการรวมกลุ่มเพื่อมุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้านการสร้างจุดเริ่มแห่งความร่วมมือร่วมใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านค่านิยมและปทัสถานร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการมีโอกาสนทนาใคร่ครวญระหว่างกันไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. การดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีโอกาสนทนาใคร่ครวญระหว่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความเห็นว่า การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของหมู่คณะโดย นำเอาประเด็นปัญหาที่พบเห็นจากการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนมาพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกัน ส่งเสริมให้ครูแต่ละคนได้เรียนรู้วิเคราะห์ปัญหาและสะท้อนมุมมองของตนเพื่อหาคำตอบร่วมกัน การเปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้และสร้างสรรค์สิ่งต่างๆร่วมกัน ยอมรับความคิดเห็นจากเพื่อนครูแต่ละคนระหว่างพูดคุย มีการประชุม เพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มสาระแบบบูรณาการ สนับสนุนให้ครูผู้สอนมีการเรียนรู้ตลอดเวลา และเรียนรู้ร่วมกันกับนักเรียน มีการจัดเวลาให้ครูผู้สอนเพื่อร่วมพิจารณาหากกลยุทธ์ใหม่ๆด้านการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560) กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC คือวิธีการในการพัฒนาครูโดยการจัดบรรยากาศให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ครูไม่โดดเดี่ยวและมีเครือข่ายในการทำงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน PLC มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ 1) เป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์อันดีและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 2) เป็นชุมชนที่มีฉันทะและความศรัทธาในการทำงาน 3) เป็นชุมชนที่เอื้ออาทร มีคุณธรรมและเป็นกัลยาณมิตรกันในทางวิชาการ และ 4) เป็นชุมชนที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพได้ สอดคล้องกับ วิจารย์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึง ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไว้ว่า เป็นการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของครู เพื่อร่วมมือร่วมพลัง เรียนรู้ร่วมกันและ

สะท้อนผลการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายหลักคือเพื่อให้เกิดการปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และ Hipp and Weber (2008) กล่าวว่า การรวมตัวเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพนั้น สมาชิกในชุมชนจะต้องมีคุณลักษณะ ร่วมกัน ดังนี้ มีความซื่อสัตย์ มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีความเมตตา กรุณา มีความคาดหวังสำหรับตัวเองในระดับสูง และที่สำคัญคือมีความไว้วางใจกัน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอเมืองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ผู้วิจัยขอเสนอเป็นลำดับดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้ดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ผู้บริหารร่วมกับครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องในการแสวงหาทัศนคติของโรงเรียน ให้เป็นพันธกิจและแผนปฏิบัติต่างๆ โดยผู้นำต้องช่วยสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับ Sergiovanni (1998) ที่กล่าวว่า ผู้นำร่วมกับครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องในการแสวงหาทัศนคติของโรงเรียน ให้เป็นพันธกิจ และแผนปฏิบัติต่างๆ โดยผู้นำต้องช่วยสร้างความเข้าใจ คอยให้การสนับสนุนและความช่วยเหลือในการจัดอุปสรรคทั้งหลาย ในเส้นทางสู่ความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเข้าใจในความรับผิดชอบร่วมกัน ระหว่างบุคลากรของโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชน ในการที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้มีศักยภาพสูงในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดผลดีที่สุดต่อผู้เรียนและชุมชนของตน

2.2 ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้ความสำคัญกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการ ร่วมมือร่วมพลังของครูในการทำงานเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติ และการตรวจสอบหลักฐานที่แสดงถึง ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนซึ่งสอดคล้องกับ McLaughlin and Talbert (2006) ที่กล่าวว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการ ร่วมมือร่วมพลังของครูในการทำงานเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติ และการตรวจสอบหลักฐานที่แสดงถึง ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อช่วยให้เกิดการ ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในชั้นเรียน

2.3 ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันได้รับองค์ความรู้ในการดำเนินการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพไม่เหมือนกันและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้และควรได้รับการพัฒนาต่อยอดให้มากขึ้น รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่มิทักษะในการจัดกระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560) ได้ทำการศึกษา ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแนวทางการนำมาใช้ในสถานศึกษา ผลการศึกษาสรุปว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC คือวิธีการในการพัฒนาครูโดยการจัดบรรยากาศให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ครูไม่โดดเดี่ยวและมีเครือข่ายในการทำงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน PLC

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ทำให้ได้ผลการวิจัยไปหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในกระบวนการบริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการบริหารงานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งเป็นภารกิจงานที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้บุคลากรในสถานศึกษา ให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและช่วยกันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุขต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอศรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีโอกาสเสวนาใคร่ครวญระหว่างกัน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในอำเภอเมืองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนใน อำเภอศรีบุญเรือง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการมีโอกาสเสวนาใคร่ครวญระหว่างกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งเป็นผลดีที่องค์กรให้ความสำคัญในด้านนี้ เพราะจะทำให้บุคลากรเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการเรียนการสอนของแต่ละคน และช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของแต่ละบุคคล

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการลดความโดดเดี่ยวระหว่างปฏิบัติงานสอนของครู มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการระหว่างวิชาหรือแบบสหวิชา เพื่อให้เกิดการเรียนการสอนร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2.2 ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- ชูชาติ พวงสมจิตร. (2560). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแนวทางการนำมาใช้ในสถานศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 10(1), 34-41
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2558). *มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- Bentley, S. H. (1988). *Building an effective high school: A descriptive study*. (Doctoral dissertation, Pepperdine University, Malibu, CA).
- Blank, M. J. (2003). Education reform: The community schools approach. In *Promising practices to connect schools with the community* (pp. 9-33). Washington, DC: Institute for Educational Leadership.
- Caffarella, R. S., & Merriam, S. B. (1999). *Perspectives on adult learning: Framing our research*. Retrieved 2 September 2023. from <https://newprairiepress.org/cgi/viewcontent.cgi?article=2825&context=aerc>.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row.
- Hiatt-Michael, D. B. (2001). Schools as learning communities: A vision for organic school reform. *School Community Journal*, 11(2), 113-127.

- Hipp, K. K., & Weber, P. (2008). Developing a Professional Learning Community among Urban School Principals. *Journal of urban learning, teaching, and research*, 4, 46-56.
- McLaughlin, M. W. & Talbert, J. E. (2006). *Building School Based Teacher Learning Communities: Professional Strategies to Improve Student Achievement*. New York: Teachers College Press.
- Sergiovanni, T. J. (1994). Organizations or communities? Changing the metaphor changes the theory. *Educational administration quarterly*, 30(2), 214-226.

Effects of Cooperative Learning Management Using The STAD Technique on Science Learning Achievement of Students in Grade 6

Ratree Loedwathong^{1*}

¹ Nong Sang Wittayayon School, Chaiyaphum Province, Thailand

* Corresponding author. E-mail: strt3696@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were to (1) compare the science achievement of grade 6 students between before and after learning, (2) compare the science achievement of grade 6 students between after learning and the standard 70 percentage, (3) study the satisfaction of grade 6 students towards on STAD cooperative learning technique. The sample consisted of 30 students in the first semester of the academic year 2022 at Nong Sang Wittayayon School, Chaiyaphum Province by cluster random sampling. The research instruments were 1) lesson plans 2) the science achievement tests had difficulty values between 0.37-0.77 discrimination values between 0.20-0.80 and reliability value was 0.75 3) the satisfaction questionnaire. The statistics for data analysis comprised; mean, standard deviation, percentage, and t-test for dependent samples and one sample t-test. The results of this research found that the science achievement of grade 6 students towards on STAD after learning was significantly higher than before at the .05 levels. The science achievement of grade 6 students towards on STAD after learning was significantly higher than 70% at the .05 levels. The satisfaction of grade 6 students towards on STAD cooperative learning technique at the highest level.

Keywords: Cooperative Learning Management, STAD Techniques, Science Academic Achievement

ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ราตรี เลิศหัวทอง^{1*}

¹ โรงเรียนหนองสังข์วิทยายน จังหวัดชัยภูมิ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: strt3696@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองสังข์วิทยายน จังหวัดชัยภูมิ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.37-0.77 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20-0.80 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระ และแบบกลุ่มเดียว ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แบบร่วมมือเทคนิค STAD อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ, เทคนิค STAD, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

© 2024 JAE: Journal of Applied Education

บทนำ

วิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์สาขาหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในสังคมปัจจุบันและอนาคตเพราะวิทยาศาสตร์มักจะเกี่ยวข้องกับทุกสิ่งในชีวิตประจำวันการทำงานอาชีพต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยีเครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตที่อำนวยความสะดวกซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลของมนุษย์ที่ได้พัฒนาวิธิตักษิณจากความรู้วิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นเหตุเป็นผลคิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพที่ตรวจสอบได้วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นสามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมและเศรษฐกิจของประเทศจึงเห็นได้ว่าประเทศที่เจริญแล้วมีการพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่องโดยมีบทเริ่มต้นของการพัฒนานี้มาจากการศึกษาการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ได้ผลนั้น การศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษามีส่วนสำคัญยิ่งต่อการสร้างทัศนคติและเจตคติให้แก่เยาวชนไทยที่จะก้าวหน้าต่อไปสู่ระดับมัธยมศึกษาอุดมศึกษาและสู่อาชีพ (มนตรี จุฬาวัตนทล, 2556)

เอกสารตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ โดยมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์

ความรู้และแก้ปัญหาที่หลากหลายให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอนการลงมือปฏิบัติอย่างหลากหลาย เพื่อให้ได้ทั้งกระบวนการและความรู้จากวิธีการสังเกต การสำรวจตรวจสอบ การทดลองนำความรู้ความเข้าใจในวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในสังคมและการดำรงชีวิต รวมทั้งการพัฒนากระบวนการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหาทักษะในการสื่อสาร และความสามารถในการตัดสินใจ การเป็นผู้ที่มีจิตวิทยาศาสตร์มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมในการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ยังไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนในภาพรวมทั้งประเทศยังอยู่ในระดับต่ำ จากรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รายวิชาวิทยาศาสตร์ 3 ปีซ้อนหลัง ปีการศึกษา 2562, 2563 และ 2564 ระดับโรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ย 35.10, 36.43 และ 34.28 ตามลำดับ ในระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ย 35.55, 38.78 และ 34.31 ตามลำดับ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2564) จะเห็นว่า ในปีการศึกษา 2562 ปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 ผลการทดสอบวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนต่ำกว่าระดับประเทศ เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ปลายภาคเรียนของโรงเรียน ในปีการศึกษา 2564 มีคะแนนร้อยละ 50 (สถาบันทดสอบทางการศึกษา, 2563) จะเห็นว่าระดับคะแนนโรงเรียนหนองสังข์วิทยายน จังหวัดชัยภูมิ จะต่ำกว่าระดับประเทศทุกปีการศึกษา และยังไม่ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ยังไม่เป็นไปตามธรรมชาติของวิชาวิทยาศาสตร์ สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ครูผู้สอนขาดความแม่นยำในความรู้วิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ครูวิทยาศาสตร์ส่วนหนึ่งมักจะขาดความรู้ด้านเนื้อหา และไม่พยายามสืบหาความรู้ ทำให้ผู้เรียนขาดมโนทัศน์ที่ถูกต้องของความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์ ทำให้ ผู้เรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนไม่ได้รับการฝึกฝนให้คิดเอง ผู้เรียนขาดความคิดสร้างสรรค์ และมีสมาธิสั้น (วรนุช แหยมแสง, 2549) นอกจากนี้ปัญหาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ยังพบว่า ครูผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบบรรยายประกอบแบบเรียน นักเรียนนั่งฟังครูและท่องจำเนื้อหาที่เรียนมากกว่าวิธีอื่น นักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ เนื่องจากเนื้อหาของวิชามีความยาก และขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การร่วมมือการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ที่ผู้เรียนร่วมมือกันเป็นกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี (ทิศนา ขมมณี, 2557)

ผู้วิจัยได้ตระหนักและต้องการแก้ไขถึงข้อปัญหาที่พบดังกล่าว โดยคิดจะปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ที่มีเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ๆ ที่หลากหลายมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นหมายรวมถึงการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนแบบร่วมมือให้เกิดในชั้นเรียนนักเรียนที่เรียนเก่งช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนกว่าในกลุ่มเพื่อนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่มีความสนใจกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ร่วมกันโดยการใช้เทคนิควิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD (Student Teams Achievement Divisions) เป็นเครื่องมือช่วยในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ และช่วยเหลือเพื่อนให้เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มได้มีส่วนร่วม จึงอาจทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีระดับที่ดีขึ้นได้ (วัลยา บุญอากาศ, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับนนทยา บุญเคลื่อน (2540) ที่กล่าวว่าการเรียนแบบร่วมมือนั้น จะทำให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันและยังทำให้เกิดความสนุกสนานในการเรียนซึ่งจะทำให้ นักเรียนอยากเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาของสถานศึกษาที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติการสอนในปัจจุบันเป็นสถานศึกษาที่มีการจัดผู้เรียนที่มีคุณสมบัติแตกต่างกันมาเรียนร่วมกันในห้องเรียน มีความหลากหลายในกลุ่มผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เร็วช้าต่างกัน และจากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD พบว่า สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (จินตรา ญาณสมบัติ, 2561; สุริเยส กิ่งมณี, 2547; พุทธ ธรรมสุนา, 2564)

จากหลักการ แนวคิด และปัญหาการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้ในรูปแบบการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมเกิดประสิทธิภาพและเป็นพื้นฐานเพื่อต่อยอดในการเรียนการสอนในระดับชั้นสูงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองสังข์วิทยายน จังหวัดชัยภูมิ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 ห้อง จำนวนนักเรียน 90 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองสังข์วิทยายน จังหวัดชัยภูมิ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ทั้งนี้โรงเรียนจัดชั้นเรียนแบบละความสามารรถ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เรื่องสารอาหารและระบบย่อยอาหารเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ ต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง สารอาหารและระบบย่อยอาหาร

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มี ขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1.1 ศึกษาวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ทฤษฎี หลักการและแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ และวิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์จากหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่องสารอาหารและระบบย่อยอาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.1.2 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องสารอาหารและระบบย่อยอาหาร โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาที่ใช้ในการทดลองจำนวน 8 แผน

3.1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เขียนเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบส่วนประกอบต่างๆ ของแผนความสัมพันธ์ระหว่างสาระการเรียนรู้สาระสำคัญจุดประสงค์การเรียนรู้ เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเครื่องมือการประเมินตามสภาพจริง แล้วจึงนำไปแก้ไขปรับปรุง

3.1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความถูกต้อง เหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยรวมคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยพิจารณาแผนมีระดับคุณภาพระหว่าง 4.74 - 4.79

3.1.5 จัดพิมพ์เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง ดังนี้

3.2.1 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบ วิธีการหาอำนาจจำแนก ความยากง่าย ความเที่ยงตรง และวิธีการหาค่าความเชื่อมั่น ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประเภทปรนัย ชนิดเลือกตอบ จากเอกสาร หนังสือ ตำราที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษา

3.2.2 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และระดับพฤติกรรมในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ ด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการนำไปใช้

3.2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องสารอาหารและระบบย่อยอาหาร แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อเพื่อคัดเลือกให้เหลือ 30 ข้อ

3.2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้กับ พฤติกรรมที่ต้องการวัดของข้อคำถามในแต่ละข้อรวมทั้งความเหมาะสมของภาษาที่ใช้แล้วจึงนำข้อเสนอนั้นไปปรับปรุงแก้ไข จากนั้น นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อประเมินค่าความเหมาะสมและความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้

3.2.5 นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์เลือกแบบทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3.2.6 นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย (P)และค่าอำนาจจำแนก (r) รายข้อ ซึ่งแบบทดสอบมีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.37 - 0.77 มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.20 - 0.80 ค่า เลือกไว้จำนวน 30 ข้อ

3.2.7 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้วิธีของ Kuder-Richardson จากสูตร KR-20 ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.75

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

3.3.2 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจและวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า

3.3.3 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อผลการจัดการเรียนเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวนหนึ่งฉบับ จำนวน 15 ข้อ

3.3.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง ความชัดเจน ภาษาที่ใช้ของแบบสอบถาม แล้วนำข้อเสนอนั้นมาปรับปรุงแก้ไข

3.3.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด แบบสอบถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.0

3.3.6 ปรับปรุงแบบสอบถามความพึงพอใจตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์นำไปใช้สอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทดลองเบื้องต้นตามแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ก่อนดำเนินการทดลองผู้วิจัยทำการชี้แจงเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจ

4.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่ 1 ถึงแผนการเรียนรู้ที่ 8 โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ ตามแผนการเรียนรู้ที่วางไว้

4.4 ทดสอบหลังเรียน (Post-Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ฉบับเดียวกับที่ทดสอบก่อนเรียนจำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาทดสอบ 1 ชั่วโมง

4.5 สอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่สร้างขึ้น

4.6 ผู้วิจัยนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ผลและแปลผลข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังเรียน ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยใช้การวิเคราะห์ค่าทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples)

5.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างหลังเรียน ด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้การวิเคราะห์ค่าทีแบบกลุ่มเดียว (One Samples t-test)

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบร่วมมือเทคนิค STAD อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้และทักษะที่นำไปใช้ในการทดสอบได้เป็นอย่างดีและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งเสริมการเรียนรู้โดยผู้เรียนมีความเอาใจใส่รับผิดชอบตัวเองและกลุ่มร่วมกับสมาชิกอื่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกัน ได้เรียนร่วมกันส่งเสริมให้ผู้เรียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึก และเรียนรู้ทักษะทางสังคมโดยตรงและผู้เรียนมีความตื่นตัว สนุกสนาน กับการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ อาเรนด์ส (Arends, 1994 อ้างถึงใน วัลยา บุญอากาศ, 2556) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นการจัดให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันเรียนเป็นกลุ่มเล็กประมาณ 2 - 6 คนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเรียนร่วมกัน นับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นและแสดงออก ตลอดจนลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน

มีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น คนเรียนเก่งช่วยคนที่เรียนไม่เก่ง ทำให้คนที่เรียนเก่งมีความรู้สึกภาคภูมิใจ รู้จักสละเวลาและช่วยให้เข้าใจในเรื่องที่ดีขึ้น ส่วนคนที่เรียนไม่เก่งก็จะซาบซึ้งในน้ำใจเพื่อนมีความอบอุ่นรู้สึกเป็นกันเอง กล้าซักถามในข้อสงสัยมากขึ้น จึงง่ายต่อการทำความเข้าใจในเรื่องที่เรียน ที่สำคัญในการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD คือผู้เรียนในกลุ่มร่วมกันคิด ร่วมกันทำงาน จนกระทั่งสามารถหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุดได้ ถือว่าเป็นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ให้ความรู้ที่ได้รับเป็นความรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง จึงมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น และยังสอดคล้องกับ เนตรนภา เกียรติสมกิจ (2551) ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเรื่อง พันธะเคมีและความสามารถทางทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นบูรณาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และเรียนด้วยวิธีปกติ ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเรื่อง พันธะเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเรื่อง พันธะเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD กับ เรียนด้วยวิธีปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ จินตรา ญาณสมบัติ (2551) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างนักเรียนที่เรียนรู้โดยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD กับ โดยกระบวนการสืบเสาะ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยกลุ่มแบบร่วมมือแบบ STAD และโดยกระบวนการสืบเสาะมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.43/84.33 และ 81.95/80.28 ดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .7439 และ .6686 ตามลำดับ นักเรียนที่เรียนรู้โดยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุริเยส กิ่งมณี (2547) ได้พัฒนาแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ เทคนิค STAD เรื่อง บรรยากาศ วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสุรินทร์ราชมงคล อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า แผนการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.96/80.90 สามารถพัฒนาความสามารถของผู้เรียนและส่งเสริมกระบวนการกลุ่มได้

ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มี โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น และสื่อการจัดการเรียนเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สามารถดึงดูดความสนใจจากนักเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม สมาชิกภายในกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยนักเรียนเก่งช่วยเหลือนักเรียนที่ไม่เข้าใจบทเรียน ช่วยสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ทุกคนแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน ทั้งในลักษณะของผู้นำ และผู้ตาม ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง ส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบ สามัคคี และสร้างแรงจูงใจในการเรียน ลดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน เนื่องจากทั้งกลุ่มมีเป้าหมายเดียวกันและทุกคนในกลุ่มสามารถทำประโยชน์ให้กลุ่มได้ ความสำเร็จรายบุคคลจะเป็นความสำเร็จของกลุ่มด้วย ทุกคนจะกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ก่อให้เกิดความสำเร็จต่อกลุ่มและต่อตนเองในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ประภัศร สงวนกลิ่น (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ (STAD) เรื่อง ร่างกายของเรา กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ (STAD) เรื่อง ร่างกายของเรา กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.70/82.08 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7278 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.7278 คิดเป็นร้อยละ 72.78 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ สุริเยส กิ่งมณี (2547) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ (STAD) เรื่อง บรรยากาศ วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และเพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2562 จากผลการศึกษาพบว่า แผนการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.96/80.90 สามารถพัฒนาความสามารถของผู้เรียนและส่งเสริมกระบวนการกลุ่มได้

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาที่ได้เป็นแนวทางในการนำไปปรับใช้และพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป รวมถึงเพื่อเป็นองค์ความรู้สำหรับครูผู้สอนรายวิชาอื่นๆ ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนสอนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มี โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น และสื่อการจัดการเรียนเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สามารถดึงดูดความสนใจจากนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในรายวิชาอื่นๆ และชั้นชั้นอื่นๆ

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น และ สื่อการจัดการเรียนเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สามารถดึงดูดความสนใจจากนักเรียน ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ที่นักเรียนมีความสามารถแตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับวิธีการเรียนแบบร่วมมือวิธีอื่น เช่น วิธีการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ TGT วิธีการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ TAI เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กับตัวแปรตามอื่น เช่น พฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

_____. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จินตรา ญาณสมบัติ. (2551). *การเปรียบเทียบความสามารถในการวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างนักเรียนที่เรียนรู้โดยกลุ่มร่วมมือแบบ STAD กับโดยกระบวนการสืบเสาะ*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

- ทศนา แหมมณี. (2557). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนตรนภา เกียรติสมกิจ. (2551). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี เรื่องพันธะเคมี และความสามารถทางทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ชั้นบูรณาการของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD และเรียนด้วยวิธีปกติ. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี).
- ประภัสสร สงวนกลีน. (2562). การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ (STAD) เรื่อง ร่างกายของเรา กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- พุทธ ธรรมสุนา. (2554). ผลของวิธีสอนเพื่อการเรียนแบบร่วมมือกันโดยใช้เทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา กลศาสตร์วิศวกรรมเรื่องสมดุลของนักศึกษาในระดับ ปวส.1 สาขาวิชาเครื่องกลวิทยาลัยเทคนิคเลย. วารสารวิชาการ ครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2(1), 73-81.
- มนตรี จุฬาววัฒนทล. (2556). การศึกษาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมและคณิตศาสตร์หรือ สะเต็มศึกษา. วารสารสมาคมครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 19, 3-14.
- วรณัฐ แหยมแสง. (2549). พฤติกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัลยา บุญอากาศ. (2556). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดวิเคราะห์วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2563). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2558. สืบค้น 10 ตุลาคม 2565. จาก www.onetresult.niets.or.th.
- สุริเยส กิ่งมณี. (2547). การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ (STAD) เรื่อง บรรยากาศ วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสารคาม).

Developing Reading Skills Using The Thai Language Learning Process

Phitak Harnklar^{1*}

¹ Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: phitak18022537@gmail.com

ABSTRACT

This article aims to present the development of reading skills using the Thai language learning process. Reading is a mental process that requires the eyes to touch letters or other printed materials. Recognize and understand the meaning of words used to convey ideas, knowledge, and understanding between the writer and the reader. To understand each other. And the reader can take that meaning can be put to good use Using the Thai language learning process by various methods can develop student's reading skills., which organizes learning to develop reading to achieve the goals Teachers must give students the opportunity to practice reading skills and practice them regularly. It focuses on allowing students to perform tasks and exchange knowledge with each other within the classroom. The activities must be consistent with learning and close to the students in order to make them interested. It also makes students happy and want to continue training themselves.

Keywords: Reading Skill Development, Learning Management Process, Thai Language

การพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

พิทักษ์ หาญกล้า^{1*}

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: phitak18022537@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวหนังสือหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำที่ใช้ สื่อความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน เพื่อให้เข้าใจตรงกัน และผู้อ่านสามารถนำเอาความหมายนั้นๆ นำไปใช้ประโยชน์ได้ การใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวิธีต่างๆ สามารถพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะการอ่านและฝึกอย่างสม่ำเสมอ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในห้องเรียน โดยกิจกรรมที่จะต้องมี การสอดคล้องกับการเรียนรู้และใกล้ชิดตัวผู้เรียนจึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และยังทำให้ผู้เรียนมีความสุขและอยากที่จะฝึกฝนตนเองต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะการอ่าน, กระบวนการจัดการเรียนรู้, ภาษาไทย

© 2023 JAE: Journal of Applied Education

บทนำ

วิชาภาษาไทย เป็นวิชาทักษะที่นักเรียนต้องได้รับการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรจริง ซึ่งประกอบด้วยทักษะต่างๆ ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งทักษะการอ่านนับว่าเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานทางภาษาที่มีความสำคัญและเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาค้นคว้าและพัฒนาคุณภาพชีวิต นอกจากจะทำให้เกิดความรู้แล้วยังก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การอ่านเป็นหัวใจของการศึกษาทุกระดับ เป็นทักษะพื้นฐาน และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในเรื่องต่างๆ (วรรณฤติ สุขชื่น, 2563)

การดำรงชีวิตในโลกปัจจุบันเป็นการสื่อสารในโลกดิจิทัล การติดต่อสื่อสารกันในโลกออนไลน์ ความเจริญความก้าวหน้าและเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว และเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญทางด้านเทคโนโลยี การสื่อสารได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะด้านการศึกษา การประกอบอาชีพต่างๆ รวมไปถึงความบันเทิงต่างๆ ตลอดจนความเจริญของทางสติปัญญา ดังนั้นทักษะสำคัญในการรับรู้ข่าวสารคือการอ่านและการเขียน เพราะการอ่านและการเขียนถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการรับสารและการส่งสาร (ดวงใจ ชนะสิทธิ์ และ อรพรรณ ตูจันดา, 2563)

จิรวุฒิ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ (2556) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญ เพราะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสังคม และสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ส่งเสริมให้ผู้อ่านมีพัฒนาการในความรู้และความคิด มองโลกที่กว้างไกล เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม สอดคล้องกับสุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2551) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านมีความสำคัญเพราะจะช่วยสร้างความคิดให้เกิดกับผู้อ่าน ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ให้กับผู้อ่าน ทำให้เกิดทักษะการสรุปข้อมูลที่ได้จากการอ่าน ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสาระแต่ละประเภทที่มีรูปแบบของการนำเสนอที่แตกต่างกัน การอ่านสารหลายประเภทย่อมเห็นข้อที่แตกต่างกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาในการอ่านให้สูงขึ้น

การอ่านที่มีประสิทธิภาพจะต้องสามารถประสมประสานของตัวอักษรอย่างคล่องตัวแล้วไตร่ตรองออกเสียงคำ ประโยค ข้อความสั้น อย่างคล่องแคล่ว มีความชำนาญในการอ่าน สามารถอ่านออกเสียงได้ทันที ย่อมสามารถนำความรู้

ความเข้าใจ ประสบการณ์ในการอ่านไปใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคมได้ สอดคล้องกับ พนิตนันท์ บุญพามี (2542) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ ความรู้ ความคิด ทำให้คนเรามีความองอาจทางวุฒิปัญญาและความสามารถมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตวิญญาณของผู้อ่าน ให้เป็นไปทางที่ดีงามได้ด้วยตนเอง รวมทั้งพัฒนาคนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้เป็นอย่างดี ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การอ่านคือหัวใจของการเรียนรู้และเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นยิ่งในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ แสวงหาประสบการณ์เบื้องต้น เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการเรียนรู้ในระดับสูงและการดำเนินชีวิตของผู้เรียน โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาหากเริ่มต้นดี รากฐานการอ่านของเด็กจะดีตามไปด้วย (กรมวิชาการ, 2545)

การอ่านสามารถพัฒนาบุคคลได้อย่างรอบด้านทั้งวิชาการความรู้ และอารมณ์ อีกทั้งประโยชน์ของการเป็นผู้ที่อ่านอย่างสม่ำเสมอ ก็มักเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองที่ดีจึงส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานสูงกว่าผู้ที่ไม่ชอบอ่าน และหากสังคมใดมีประชากรที่มีความรอบรู้มากก็จะทำให้สังคม ประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรืองตามไปด้วย การอ่านให้เกิดประโยชน์กับชีวิตนั้นมีความจำเป็นอยู่ว่าผู้อ่านจะต้องสามารถทำความเข้าใจ การอ่านได้อย่างถ่องแท้ จึงจะสามารถวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง (วนิดา พรหมเขต, 2559) บทความนี้จะมุ่งนำเสนอการพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย โดยมุ่งหวังให้ครูผู้สอนได้นำความรู้ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการอ่าน และสามารถนำการคิดไปใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

การอ่าน

การอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญและจำเป็นมากในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในชีวิตประจำวันต้องอาศัยการอ่านจึงจะสามารถเข้าใจและสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนโต และจนกระทั่งถึงวัยชรา การอ่านทำให้รู้ข่าวสารข้อมูลต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งปัจจุบันเป็นโลกของข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทั่วโลก ทำให้ผู้อ่านมีความสุข มีความหวัง และมีความอยากรู้อยากเห็น อันเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน การอ่านมีประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง คือ พัฒนาการศึกษา พัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ และมีความอยากรู้อยากเห็น การที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ต้องอาศัยประชาชนที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งความรู้ต่างๆ ก็ได้มาจากการอ่านนั่นเอง (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542)

การอ่าน คือ การรับรู้ข้อความในข้อเขียนของตนเอง หรือของผู้อื่น รวมทั้งการฯ รับรู้เครื่องหมายสื่อต่างๆ เช่น เครื่องหมายจราจร และเครื่องหมายที่แสดงในแผนภูมิฯ ต่อมาการอ่านเป็นพฤติกรรมการสนทนาโต้ตอบระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน โดยการสื่อสารผ่านสารหรือข้อเขียนที่เรียบเรียงเป็นข้อความภาษา ซึ่งมีรูปแบบและวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป แทนการพูดคุยกันโดยตรง ดังนั้น การอ่าน คือ การรับรู้ความหมายของสารจากลายลักษณ์อักษร ซึ่งอาจจะเป็นการอ่านในลักษณะการอ่านออกเสียง หรือการอ่านในใจก็ได้ (ศรีสุตา จริยากุล, 2545) การอ่านเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนเกี่ยวกับการแสดงปฏิกริยาร่วมกัน ระหว่างความคิดและภาษา เนื่องจากผู้อ่านจะต้องพยายามสร้างความหมายขึ้นจากตัวอักษร การอ่านจึงเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความคิดอยู่ตลอดเวลา ผู้อ่านจะต้องอาศัยการพิจ พิจารณา สิ่งที่ปรากฏอยู่ในข้อความที่อ่านเพื่อใช้เป็นเครื่องช่วยในการเลือกความหมาย เหมาะสมที่สุดจากเนื้อความที่อ่าน” (Goodman, 1970) การอ่านมีความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้อ่าน ทั้งในลักษณะของการอ่านเพื่อเก็บสาระ ความรู้ ความคิด ข้อสังเกตในการใช้ภาษา แล้วยังสามารถได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่านได้อีกด้วย เห็นได้ว่าประโยชน์ในการอ่านนั้นมีมากเพราะทำให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์มีความฉลาด รอบรู้ และยังส่งเสริมให้มีจิตใจที่ดีงาม ดังนั้นเราจึงควรมีความสนใจและความเพียรในการอ่านอย่างสม่ำเสมอ (วนิดา พรหมเขต, 2559)

กล่าวได้ว่า การอ่านเป็นพฤติกรรมการสนทนาโต้ตอบ ระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน เป็นกระบวนการของการรับรู้ และเข้าใจสาระที่เขียนขึ้น เป็นการรวบรวมความคิด ทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน เพื่อพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคม

วิลลาร์ด สุนทรโรจน์ (2549) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้หลายส่วน ดังนี้

- ส่วนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของกระบวนการ หมายถึง ลำดับขั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความและเรื่องราวข่าวสารที่ผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้

- ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ หมายถึง การสอนอ่านจะต้องเข้าใจหลักจิตวิทยาพัฒนาการทางภาษาของเด็กแต่ละวัย จัดสื่อการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็ก

- ส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์ หมายถึง การสอนอ่านจะต้องเข้าใจเสียงฐานที่เกิดเสียงของพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ เข้าใจหลักภาษาและการใช้ภาษา เพื่อนำหลักการเหล่านั้นมาสอนอ่านและเข้าใจความหมายได้ถูกต้อง

- ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาทางการศึกษา หมายถึง การนำหลักจิตวิทยามาใช้ทางการศึกษา เช่น ความพร้อมของการอ่าน ความสนใจ แรงจูงใจ การเสริมแรง และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการพิจารณาการจัดกิจกรรมการอ่าน

- ส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิชาการศึกษา หมายถึง การรู้จักเลือกวิธีสอนอ่านที่เหมาะสมกับวัย และระดับความสามารถในการอ่านของนักเรียน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามขั้นพัฒนาการ เพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการอ่าน

- ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาด้านการจำและการลืม หมายถึง การที่ผู้อ่านสามารถจำเรื่องและเก็บไว้ในสมอง ถ้ามีโอกาสเล่าให้ผู้อื่นฟังก็สามารถเล่าได้ถูกต้อง แต่การที่ผู้อ่านจะจำข้อความที่อ่านได้ก็จะต้องเข้าใจความหมายของคำ รู้หน้าที่ของคำ อีกทั้งสามารถแยกพยัญชนะ สระ ตัวสะกด และวรรณยุกต์ ออกจากกันได้ อีกประการหนึ่งการที่ผู้อ่านจะจำเรื่องได้มากหรือน้อยนั้นยังขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้อ่านที่มีต่อเรื่องนั้นอีกด้วย

สรุปความหมายของการอ่าน หมายถึง การเข้าใจความหมายของคำ ประโยค ข้อความ และเรื่องที่อ่าน และเรื่องที่อ่านมีความสำคัญต่อประเทศชาติและพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า ผู้ที่อ่านมากนอกจากได้รับความรู้อย่างกว้างขวางแล้ว ยังทำให้ผ่อนคลายความเครียด ซึ่งเป็นประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านนั่นเอง

สรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมองที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวหนังสือหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ รับรู้และเข้าใจความหมายของคำ ที่ใช้สื่อความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ให้เข้าใจตรงกันและผู้อ่านสามารถนำเอาความหมายนั้นๆ ไปใช้ประโยชน์ได้

ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้อ่าน ทั้งในลักษณะของการอ่านเพื่อเก็บสาระ ความรู้ ความคิด ข้อสังเกตในการใช้ภาษา แล้วยังสามารถได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่านได้อีกด้วย เห็นได้ว่าประโยชน์ในการอ่านนั้นมีมาก เพราะทำให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์มีความฉลาด รอบรู้ และยังส่งเสริมให้มีจิตใจที่ดีงาม ดังนั้นเราจึงควรมีความสนใจและมีความเพียรในการอ่านอย่างสม่ำเสมอ (วนิดา พรหมเขต, 2559)

ความสำคัญของการอ่านหนังสือมีผลต่อผู้อ่าน 2 ประการ คือ ประการแรก อ่านแล้วได้ “อรรถ” ประการที่สอง อ่านแล้วได้ “รส” ถ้าผู้อ่านสำนึกอยู่ตลอดเวลาถึงผลสำคัญของสองประการนี้ ย่อมจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากหนังสือตรงตามเจตนารมณ์ของผู้เขียนเสมอ การอ่านมีความสำคัญต่อทุกคนทุกเพศทุกวัยและทุกสาขาอาชีพ (วรรณ โสมประยูร, 2544) ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยทักษะการอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของวิชาต่างๆ เพื่อให้ตนเองได้รับความรู้และประสบการณ์ตามที่ต้องการ

2. ในชีวิตประจำวันโดยทั่วไป คนเราต้องอาศัยการอ่านติดต่อสื่อสาร เพื่อทำความเข้าใจกับบุคคลอื่นร่วมไปกับทักษะการฟัง การพูด การเขียน ทั้งในด้านการกิจส่วนตัวและการประกอบอาชีพการงานต่างๆ ในสังคม

3. การอ่านสามารถช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านไปปรับปรุง และพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจการงานที่ตัวเองกระทำอยู่ให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

4. การอ่านสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ช่วยให้ความมั่นคงปลอดภัย ช่วยให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ ช่วยให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ช่วยให้มีเกียรติยศและชื่อเสียง ฯลฯ

5. การอ่านทั้งหลายจะส่งเสริมให้บุคคลได้ขยายความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง ทำให้เป็นผู้รอบรู้ เกิดความมั่นใจในการพูดปราศรัย การบรรยายหรืออภิปรายปัญหาต่างๆ นับว่าเป็นการเพิ่มบุคลิกภาพและความน่าเชื่อถือให้แก่ตัวเอง

6. การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์หลายชนิดนับว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจมาก เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร นวนิยาย การ์ตูน ฯลฯ เป็นการช่วยให้บุคคลรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานได้เป็นอย่างดี

7. การอ่านเรื่องราวต่างๆ ในอดีต เช่น อ่านศิลาจารึก ประวัติศาสตร์เอกสารสำคัญ วรรณคดี ฯลฯ จะช่วยให้อนุชนรุ่นหลังรู้จักอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรมของคนไทยเอาไว้และสามารถพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้

สรุปความสำคัญของการอ่านว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการแสวงหาความรู้ การเรียนรู้ และพัฒนาสติปัญญาของคนในสังคม พัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต

กระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนไทยในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมประจำชาติและยังเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญ เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างเอกภาพของชาติทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตลอดจนเป็นเครื่องมือที่ใช้พัฒนาคนในชาติ เพราะการศึกษาเล่าเรียนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการถ่ายทอดความคิดศิลปะวิทยาการล้วนต้องใช้ภาษาทั้งสิ้น ดังนั้น ภารกิจของการศึกษาประการหนึ่งก็คือการสอนภาษาไทยให้คนในชาติสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและใช้ภาษาไทยเพื่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง และสามารถสืบทอดมรดกทางภาษาซึ่งเป็นวัฒนธรรมของชาติ มีความชื่นชมที่จะใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและมีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย (ศูนย์พัฒนาหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ, 2532) ดังนั้น การศึกษาวิชาภาษาไทยจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนในชาติของเราซึ่ง วรรณิ โสมประยูร (2534) ได้สรุปความสำคัญของการสอนภาษาไทยไว้ตอนหนึ่งว่า มนุษย์ได้ใช้ทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียน เป็นเครื่องมือในการศึกษาความรู้ เพื่อประกอบอาชีพ พัฒนาบุคลิกภาพและสร้างเสริมคุณภาพชีวิตในด้านอื่นๆ เพราะคนเราได้รับความรู้ ความคิดต่างๆ จากการฟัง การอ่าน แล้วการเขียนบันทึกไว้เพื่อพูดหรือเขียนถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจอีกทอดหนึ่ง การเขียนของนักเรียนที่อ่อนภาษาจึงทำให้อ่อนวิชาอื่นๆ ด้วยด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้บรรจุวิชาภาษาไทยให้อยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้และได้กำหนดจุดประสงค์ของการสอนภาษาไทยไว้ดังนี้

ความสำคัญของภาษาไทยกระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้บรรจุวิชาภาษาไทยให้อยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้และได้กำหนดจุดประสงค์ของการสอนภาษาไทยไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535)

1. มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
2. สามารถใช้ภาษาติดต่อทั้งการรับรู้และถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล
3. สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้
4. มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่นๆ

5. สามารถใช้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา และวินิจฉัยเหตุการณ์ต่างๆ อย่างมีเหตุผล

6. มีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทยและวรรณคดี ทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติและการเสริมสร้างความงดงามในชีวิต

จากจุดประสงค์ของหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาไทยมีความมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาการทางภาษาในด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน สำหรับด้านการเขียนนั้น การเรียนภาษาไทยจึงควรเน้นสัมฤทธิ์ผลของทักษะการเข้าใจทางภาษา คือ การฟังการอ่านและทักษะการใช้ภาษาคือการ พูดและการเขียน จนสามารถใช้เป็นเครื่องมือให้เกิดความเข้าใจแสวงหา

ความรู้และมีเหตุผลเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอันจะนำไปสู่การมีชีวิตที่ผาสุกในสังคม ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่โดยตรงในการสอนภาษาไทยให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายคือ ครูซึ่งควรตระหนักถึงความมุ่งหมายดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนสำหรับวิธีการสอนภาษาไทยให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายคือครูซึ่งควรตระหนักถึงความมุ่งหมายดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยขึ้น ทรง จิตปราสาท (2526) ได้กล่าวไว้ว่า มีวิธีการสอนหลายวิธี ครูควรเลือกใช้วิธีใดก็ได้ที่เห็นว่าเหมาะสมและตรงตามความถนัดของครู โดยให้การดำเนินการสอนนั้นทำให้เด็กเรียน ฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้ถูกต้องรวดเร็วและสัมพันธ์กัน เรียนด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน การสอนจะต้องจัดให้มีการสอนครบ 6 ประการดังต่อไปนี้

1. สอนสระ พยัญชนะ ให้บอกชื่อ ออกเสียง และเขียน ให้ถูกต้องจะสอนครบทุกตัวทันทีหรือจะสอนบางตัวโดยเริ่มจากพยัญชนะที่เด็กได้พบก่อนแล้วค่อยเพิ่มขึ้นจนครบทุกตัวแล้วนำมาเรียงลำดับให้ถูกต้องในภายหลังก็ได้
2. สอนคำ ให้อ่าน – เขียน ให้ถูกต้องรู้ความหมาย
3. สอนประโยค ให้อ่าน เขียน ให้ถูกต้องรู้ความหมายและใช้คำเรียงประโยคได้ถูกต้องทั้งในการพูดและการเขียน
4. สอนแจกลูก ให้สามารถจับหลักเกณฑ์วิธีออกเสียงผสมพยัญชนะกับสระ เพื่อนำไปใช้ในการอ่านและเขียนคำที่ต้องการได้

5. สอนผันให้สามารถจับหลักเกณฑ์วิธีออกเสียง ผันวรรณยุกต์ เพื่อนำไปใช้ในการอ่านและการเขียนคำที่ต้องการได้
6. สอนการใช้ภาษาไทย ให้สามารถใช้ภาษาไทยสื่อความหมายแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกทั้งการพูด และการเขียนได้ถูกต้องทั้งสเกดตัวและความหมายได้ดี ตามวัยและระดับชั้น เช่น ในการอภิปราย เล่าเรื่อง แต่งความ จดหมาย

สรุปโดยได้ว่า การสอนหรือกิจกรรมใดก็ตาม ครูจำเป็นต้องฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ให้สัมพันธ์กันไม่ควรแยกเป็นทักษะใดทักษะหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของนักเรียนจำเป็นต้องใช้ทักษะทั้ง 4 อยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นในการเรียนการสอนครูจึงต้องให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะเหล่านี้ให้ดีที่สุดเพราะนอกจากทักษะทั้ง 4 จะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดแล้วยังเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนวิชาต่างๆ และสามารถนำทักษะการใช้ภาษาดังกล่าวไปใช้ในการติดต่อสื่อสารในสังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วยและเป็นสิ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่ในกลุ่มสาระภาษาไทยที่จะต้องเสริมสร้างหรือจัดกระบวนการหลักๆในการจะต้องมีการ ฟัง พูด อ่าน เขียน ในตามหลักการเรียนรู้ในภาษาไทย

การพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงการเปลี่ยนห้องเรียนให้เป็นห้องปฏิบัติการที่พัฒนาทักษะการอ่านเพื่อการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เป็นการ จัดสภาพการณ์ในห้องเรียนให้ผู้เรียนได้ลงมือ “ปฏิบัติ” จากกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน การสะท้อนคิดและการสนทนาบนหลักเหตุผล การสนทนาเป็นสื่อกลางสำคัญในการสะท้อนคิดที่จะนำไปสู่วิถีปฏิบัติ ในขณะที่ประสบการณ์จะเป็นปัจจัยสำคัญในการสะท้อนคิดและความเชื่อ ผ่านการตั้งคำถาม การแสวงหาคำตอบการประมวลสรุปความเข้าใจกลายเป็นความรู้ที่สร้างขึ้นได้เอง ท่ามกลางบรรยากาศการร่วมมือกันเรียน (เบญจวรรณ ชุนฤทธิ์, 2562) ซึ่งในบทความนี้ผู้เขียนขอเสนอการพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

ดวงใจ ชนะสิทธิ์ และ อรพรรณ ตูจันดา (2563) การพัฒนาความสามารถในการอ่าน เขียน ภาษาไทยโดยใช้ชุดฝึกเสริมทักษะตามกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา จากผลการวิจัยซึ่งเป็นขั้นตอนการนำชุดฝึกเสริมทักษะความสามารถด้านการอ่าน และการเขียนภาษาไทยไปใช้ในการทดลอง จากการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสาระของกิจกรรมซึ่งมีจำนวน 20 แผน พบว่า การทำกิจกรรมดังกล่าวสามารถช่วยเสริมและเพิ่มทักษะในการอ่านและการเขียนแสดงความคิดเชิงสร้างสรรค์ เด็กนักเรียนได้ทำกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ มีโอกาสค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม มีโอกาสคิดวิเคราะห์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีหน้าที่สำคัญในการให้ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ การเห็นคุณค่าความสำคัญของภาษาไทย การเห็นถึงประโยชน์ของการเขียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย และเกิดทักษะตามที่

ต้องการโดยปลูกฝังให้นักเรียนได้มีเจตคติที่ดีและทักษะทางด้านการเขียนแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์และสามารถนำทักษะเหล่านั้นไปใช้เป็นหลักการดำเนินชีวิตประจำวัน และยังเสนอแนะว่า ครูผู้สอนสามารถนำกิจกรรมชุดฝึกเสริมทักษะความสามารถด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยดังกล่าวไปจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กับนักเรียนได้ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำชุดฝึกเสริมทักษะความสามารถด้านการอ่าน การเขียนภาษาไทยไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มสาระอื่นๆ เพื่อให้เกิดทักษะการอ่าน เขียนและกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดเจตคติที่ดีในแต่ละกลุ่มสาระ ซึ่งยังสอดคล้องกับพิมพ์พร พงษ์ประเสริฐ (2563) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ตร่วมกับแบบฝึกทักษะ พบว่า ความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากรูปแบบขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของอินเทอร์เน็ต เป็นรูปแบบวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนโดยครูจะต้องแสดงแบบให้นักเรียนเห็น เข้าใจชัดเจน รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ครูมีบทบาทมากกว่าผู้เรียน ดังนั้นในขั้นตอนการฝึกปฏิบัติโดยครูคอยแนะนำให้นักเรียนช่วยกันฝึกให้นักเรียนที่เรียนดีจับคู่ฝึกกับนักเรียนที่เรียนอ่อน หรือจัดกิจกรรมกลุ่มเล็กให้ช่วยการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเพิ่มเติม โดยครูคอยดูแลการฝึกและคอยให้กำลังใจ และการเสริมแรง นอกจากนั้นยังจัดเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กอ่อนที่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด

สุชาติ กล้าไย, สุกัญญา รุจิเมธธาภาส และ วาญญู ขลิบเงิน (2565) ศึกษาการจัดการเรียนรู้ทักษะการอ่านวิชาภาษาไทย โดยใช้เทคนิควิธีการสอนแบบบูรณาการสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่า เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความได้ในระดับสูงขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะจัดการเรียนรู้ทักษะการอ่านวิชาภาษาไทย โดยใช้เทคนิควิธีการสอน แบบบูรณาการสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ ค้นคว้าข้อมูลและศึกษาเนื้อหาด้วยตนเองผ่านแบบฝึกทักษะ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น แสดงให้เห็นว่ากระบวนการในการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้นทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญได้จากแบบฝึกหัด ได้ลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำของครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ LARDIZABAL AND OTHERS (1970) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ต้องยึดหลักสำคัญที่ว่าแกนกลางของประสบการณ์อยู่ที่ความต้องการของผู้เรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวิธีต่างๆ สามารถพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะการอ่านและฝึกอย่างสม่ำเสมอ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในห้องเรียน โดยกิจกรรมที่ทำจะต้องมีการสอดคล้องกับการเรียนรู้และใกล้ชิดตัวผู้เรียนจึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และยังทำให้ผู้เรียนมีความสุขและอยากที่จะฝึกฝนตนเองต่อไป

บทสรุป

การพัฒนาการอ่านของผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับวิธีสอน เทคนิคการสอน การสร้างสื่อวัตกรรมการที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียนไม่ให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ซึ่งการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จึงถือได้ว่าสำคัญที่จะนำมาพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียน ให้เกิดประสิทธิภาพอันสูงสุดได้เป็นอย่างดี เพราะการออกแบบการเรียนรู้ที่ดีจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการอ่านของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการอ่านได้เป็นอย่างดีและได้มีโอกาสใช้ภาษาเสมือนจริง มีความมั่นใจในการใช้ภาษาเพิ่มขึ้น และกล้าที่จะสะกดและรู้จักคำที่หลากหลาย อีกทั้งผู้เรียนยังได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนคนอื่นๆ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นเพื่อเป็นการตรวจสอบ

ความเข้าใจในการปฏิบัติกิจกรรมได้นักเรียนเกิดการอ่านและการฝึกในการสะกดคำและการเรียนรู้ในการอ่านได้นี้นักน้อยเท่าไรเป็นอย่างดี

การใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยวิธีต่างๆ สามารถพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียนได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะการอ่านและฝึกอย่างสม่ำเสมอ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานและได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในห้องเรียน โดยกิจกรรมที่ทำการจะต้องมีการสอดคล้องกับการเรียนรู้และใกล้ชิดผู้เรียนจึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และยังทำให้ผู้เรียนมีความสุขและอยากที่จะฝึกฝนตนเองต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). *หลักการพื้นฐานการสอนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). *คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร. ประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)*. กรุงเทพฯ: ศรุสภา. ลาดพร้าว.
- จิรวัดณ์ เพชรรัตน์ และ อัมพร ทองใบ. (2556). *การอ่านและการเขียนทางวิชาการ (Academic Reading And Writing)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). *การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน (Reading and Reading. Promotion)*. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- ดวงใจ ชนะสิทธิ์ และ อรพรรณ ตูจันดา. (2563). การพัฒนาความสามารถในการอ่าน เขียน ภาษาไทยโดยใช้ชุดฝึกเสริมทักษะตามกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาสำหรับโรงเรียนที่ได้รับการบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 12(2), 491-511.
- ทรง จิตประสาท. (2526). *วิธีสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา*. ฉะเชิงเทรา: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา
- เบญจวรรณ ขุนฤทธิ์. (2562). รูปแบบและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี*, 30(2), 1-16.
- พนิตนันท์ บุญพามิ. (2542). *เทคนิคการอ่านเบื้องต้นสำหรับบรรณารักษ์*. นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
- พิมลพร พงษ์ประเสริฐ. (2563). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของฮันเตอร์ร่วมกับแบบฝึกทักษะ. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- วนิดา พรหมเขต. (2559). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการพัฒนาทักษะการอ่าน*. อุตรธานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- วรรณฤดี สุขชื่น. (2563). *การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาป่าชะ-เขาเพิ่ม จังหวัดนครนายก*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- วรรณิ์ โสมประยูร (2534). *การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วรรณิ์ โสมประยูร. (2544). *การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2549). *นวัตกรรมตามแนวคิด Backward Design*. มหาสารคาม: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศรีสุตา จริยากุล. (2545). *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 5: การอ่าน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ, (2532) ผลการศึกษาคำพื้นฐานที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 19(3), 76.

สุชาติดา กล่ำไย, สุกัญญา รุจิเมธภาส และ วทัญญู ขลิบเงิน. (2565) การจัดการเรียนรู้ทักษะการอ่านวิชาภาษาไทย โดยใช้เทคนิควิธีการสอนแบบบูรณาการสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใน *การประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 22 “ชีวิตวิถีใหม่ของการศึกษาในสังคมดิจิทัล”* (น. 347-358). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2551). ความรู้พื้นฐานทางการอ่าน ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา การใช้ภาษาไทย หน่วยที่ 1-8*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Goodman, K. S. (1970). Psycholinguistic universals in the reading process. *Visible Language*, 4(2), 103-110.

Lardizabal, A. S. (1970). *Methods and principles of teaching*. Quezon City: Alemar – Phoenix.

Innovative Leadership of Educational Institution Administrators: Effectiveness of Educational Institution Administration

Phramaha Phisit Visitthapanyo^{1*}

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: pipisit1@gmail.com

ABSTRACT

This article aims to present the innovative leadership of educational institution administrators: the effectiveness of educational institution administration. The results of the study found that the leadership of school administrators is important to the effectiveness of school administration. In particular, the innovative leadership of educational institution administrators will result in educational institutions being able to work to achieve innovations or things that are beneficial to educational institutions in new ways. Both in terms of ideas, management, teaching and learning, and evaluation of educational management, which can use such innovation to develop educational institutions with quality based on change. In which educational institution administrators are directly involved in creating, developing and being an important driving force for change in educational institutions. Especially using innovative leadership to drive the organization in line with the current situation and era.

Keywords: Innovative Leadership, Educational Institution Administrators, Effectiveness of Educational Institution Administration

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา : ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปณโย^{1*}

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: pipisit1@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา : ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญกับประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะส่งผลให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อให้ได้นวัตกรรมหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในรูปแบบใหม่ ทั้งในเชิงของความคิด การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการจัดการศึกษา ซึ่งจะสามารถใช้นวัตกรรมดังกล่าว เพื่อพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการสร้าง พัฒนา และเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา โดยเฉพาะการนำภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนั้นมาขับเคลื่อนองค์กรให้สอดคล้องกับสถานการณ์และยุคในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา

© 2024 JAE: Journal of Applied Education

บทนำ

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนวัตกรรมการจัดการ นวัตกรรมการทำงาน และนวัตกรรมเป็นผู้นำ โดยจงใจให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาที่จะสามารถนำความรู้ ทักษะ กระบวนการต่างๆ มาใช้ปรับให้เป็นประโยชน์กับการบริหารรวมทั้งการจัดการศึกษา (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงมีความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้นวัตกรรมหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งผู้นำมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการสร้างพัฒนา และเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง (ปาริฉัตร นวนทอง และ ตรัยภูมิษฐ์ ตรีศรีสุวรรณ, 2563)

การพัฒนานวัตกรรมเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ทุกองค์การสร้างจุดยืนที่เข้มแข็งเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความอยู่รอด การเจริญเติบโต และการสร้างสมรรถนะในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วไร้พรมแดน และกระทบไปทุกกิจการไม่ว่าแม้แต่ด้านการจัดการศึกษาที่จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหาร มืออาชีพ จึงจะทำให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ (ธีระ รุญเจริญ, 2557)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญการเป็นผู้นำในยุคปัจจุบันนี้ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีบทบาทในการจัดการและพฤติกรรมขององค์กร ตลอดจนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเป็นอย่างดี ต้องรู้ถึงเทคนิคในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำองค์กรให้ไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผู้นำที่ดีจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ (ปาริฉัตร นวนทอง และ ตรัยภูมิษฐ์ ตรีศรีสุวรรณ, 2563) บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา : ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา โดยมุ่งหวังให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปปรับใช้

เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงาน โดยใช้ทักษะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจ และมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนการศึกษาต่อไป

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

1. ความหมายภาวะผู้นำ

ความหมายของภาวะผู้นำได้มีนักวิชาการจำนวนมากให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

กุลรัศมี สิริกรวุฒิพงศ์ (2553) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการใช้ศิลปะโน้มน้าวผู้ตามให้ทุ่มเทอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

สมมาตร สุโรคา (2553) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ใช้อิทธิพลทางสังคมให้บุคคลหนึ่งปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ และสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในกลุ่มเพื่อเอื้อต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์การ

จันทร์วลัย เสนคราม (2554) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ คือ พฤติกรรมที่ผู้นำใช้อิทธิพลหรือใช้มนุษยสัมพันธ์เข้ามาสร้างความเชื่อมั่นและจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตาม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

ศศิวิมล สุขทนารักษ์ (2554) กล่าวว่า ภาวะผู้นำหมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารปฏิบัติงานโดยใช้ความรู้ความสามารถที่มีในการตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานควบคุมดูแล และสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำหมายถึง กระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลและอำนาจที่มีของตนกระตุ้นชี้นำให้บุคคลอื่นเกิดความเต็มใจแล้วกระตือรือร้นปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การ หรือของกลุ่ม

2. คุณลักษณะของภาวะผู้นำ

คุณลักษณะของภาวะผู้นำ ที่ประสบความสำเร็จซึ่งเชื่อกันว่าจะเกิดมาพร้อมด้วย ลักษณะที่โดดเด่นในลักษณะหลายๆ ด้าน และมีประเด็นที่น่าสนใจก็คือ ผู้นำจะเป็นบุคคลที่จะมุ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนวัตกรรม ในทิศทางที่ถูกต้อง (do the right things) โดยนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

วิโรจน์ สารรัตน์ (2557) ได้กล่าวไว้ว่าคุณลักษณะของผู้นำที่สำคัญมี ดังนี้

1. บุคลิกภาพ (Personality) ซึ่งติดตัวมากับตัวของบุคคลแต่ละคนในส่วนของที่สามารถปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น บุคลิกภาพดังกล่าวคือ

1.1 ความสามารถในการปรับตัวเป็นความสามารถทั่วไปของบุคคล

1.2 ความต้องการที่จะนำซึ่งอาจจะเป็นความสามารถในส่วนลึกๆ มองไม่เห็นชัด แต่ก็สามารถค้นคว้าได้

1.3 ความมั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งแต่ละคนจะมีนิสัยทางด้านความคงที่ของอารมณ์การควบคุมอารมณ์ได้มากน้อยเพียงใด

1.4 ความเป็นตัวของตัวเอง มีอำนาจในการตัดสินใจต่างๆ ตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม

1.5 ความอดสาหะพยายาม หมายถึง ความอดทนของแต่และบุคคลที่จะพยายามฟันฝ่าอุปสรรคนานาประการ

2. ความรู้ ความสามารถ (Intelligence) สมองของคนเรานี้ธรรมชาติสร้างมา เพื่อใช้สติปัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ความรู้ความสามารถจะเห็นได้จาก

2.1 เชาว์ปัญญา สติปัญญาของแต่ละบุคคลที่มีต่อการกระทำในเรื่องต่างๆ ที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความสามารถและการเรียนรู้ ทักษะฝีมือของแต่ละบุคคล

2.2 ความแม่นยำในการตัดสินใจ เพราะต้องทำการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา ในการทำงาน การดำรงชีวิต การตัดสินใจที่แม่นยำจึงต้องอาศัยประสบการณ์

2.3 ระดับความรู้ ทุกคนสามารถศึกษาเล่าเรียนได้ไม่เท่ากันเพราะสมอง แต่ละคนไม่สามารถรับอะไรได้อย่างเต็มที่ คือมีการจุความจำไว้เท่ากันก็จริง แต่การรับรู้ การถ่ายทอดอาจจะมีบางสิ่งบางอย่างแตกต่างออกไป ดังนั้น จึงวัดระดับความรู้ได้จากการศึกษาใน ระดับความรู้ได้จากการศึกษาในระดับที่สูงๆ ขึ้นไปของแต่ละคน

3. คุณลักษณะด้านสังคม (Social Skill) การเข้าสังคมเป็นของคนทุกคน เพราะคนเราไม่สามารถอยู่คนเดียวในโลกได้ การเข้าสังคมของคนแต่ละระดับต้องมีพิธีรีตองแตกต่างกันออกไปตามสภาพการณ์และเหตุการณ์นั้นๆ คุณลักษณะด้านสังคมมีดังนี้

3.1 การรู้จักประนีประนอม การที่บุคคลทำงานร่วมกับคนอื่น ผลประโยชน์เป็นเรื่องที่มีความสำคัญไม่น้อยด้วยเหตุนี้จึงต้องการคนที่จะมาประสานผลประโยชน์หรือเป็นคนที่ยอมประนีประนอมให้ทุกคนที่ร่วมงานเกิดความพอใจ

3.2 ความสามารถในการบริหารงานบริหารเป็นการใช้ศิลป์ ซึ่งแต่ละคนไม่สามารถใช้ได้ทัดเทียมกันด้วยข้อจำกัดต่างๆ การศึกษาเล่าเรียนก็จะเป็นส่วนประกอบในการบริหารได้เช่นกัน

3.3 ความร่วมมือ ถือเป็นเรื่องสำคัญมากในการเป็นผู้นำ เพราะผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่สารพัดชักจูงให้ผู้ร่วมงานตั้งใจทำงานหรือทำตามทีผู้นำต้องการความเต็มใจ

3.4 ความเป็นนักการทูต ต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถในเรื่องของทักษะการพูด การมีสติ สามารถแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นได้ดี อย่างรอบคอบ

4. คุณลักษณะด้านกายภาพ (Physical Characteristic) ถือเป็นเรื่องที่ต้องดูอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจสามารถแก้ไข ปรับปรุงด้วยการให้อาหารหรือรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งการออกกำลังกายที่เหมาะสมด้วย คุณลักษณะด้านกายภาพ มีดังนี้

4.1 ส่วนสูง ถึงแม้ทุกคนไม่สามารถจะสูงทัดเทียมกัน แต่ก็เป็นที่ประจักษ์แล้วว่า การรับประทานอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการนี้มีส่วนทำให้คนเราสูงได้ไม่เพียงพอ เพราะพันธุกรรมเพียงอย่างเดียว

4.2 น้ำหนักการควบคุมน้ำหนักจะเห็นได้ชัดจากนักมวย เพราะการควบคุมต่างๆ ย่อมเกิดผลตามที่เราต้องการ หรือเป็นไปตามเป้าหมายระหว่างบุคคล มีนักจิตวิทยาได้ทำการทดสอบเรื่องน้ำหนักกับการเป็นภาวะผู้นำเหมือนกัน แต่ไม่มีความสำคัญอย่างมีนัยสำคัญ

4.3 การฝึกฝน นับเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการดำรงชีวิต การที่ร่างกายของคนเราได้รับการออกกำลังกาย การฝึกฝนให้ใช้ความคิด การใช้สมอง การนั่งสมาธิ ล้วนแล้วแต่มีส่วนทำให้จิตใจเยือกเย็น สามารถพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นผู้นำได้ในที่สุด

4.4 ความสมบูรณ์ของร่างกาย การรักษาตนให้พ้นจากโรคภัยถือเป็นลาภอันประเสริฐตามหลักของพระพุทธศาสนา ดังนั้น ความสมบูรณ์นั้นต้องมีส่วนประกอบด้านอื่นด้วยเช่น การรักษาความอบอุ่นของร่างกาย การพักผ่อนที่เพียงพอ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

สรุปได้ว่า คุณลักษณะผู้นำ หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลที่แสดงความเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ และคุณลักษณะทางแรงจูงใจ คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารที่แสดงออกทางบุคลิกภาพ ได้แก่ คุณลักษณะทางด้านร่างกาย คุณลักษณะทางด้านอารมณ์ จิตใจ คุณลักษณะทางด้านสังคม และคุณลักษณะทางด้านคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะทางแรงจูงใจ หมายถึง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารที่แสดงออกถึง แรงกระตุ้นในตัวของผู้บริหารต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ มีแรงขับในการปฏิบัติงาน มีแรงกระตุ้นในการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล มีความมุ่งมั่นในความสำเร็จ และมีความต้องการในอำนาจ

3. แบบของภาวะผู้นำ

สร้อยตระกูล (ตวยานนท์) อรรถมานะ (2553) ได้อธิบายถึงชนิดหรือ แบบของภาวะผู้นำไว้ ดังนี้

1. ภาวะการเป็นผู้นำแบบอัตตานิยม (Autocratic Leadership) คือ การเป็นผู้นำโดยตัวของเขาเอง ซึ่งอาจแสดงนิสัย หรือตัวตนที่แท้จริงออกมาได้

2. ภาวะการเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leadership) การเป็นผู้นำในลักษณะนี้ สมาชิกในทีมหรือพนักงานทุกท่านสามารถแสดงความคิดเห็น หรือแม้กระทั่งการร่วมกันตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างชัดเจน เพื่อหาข้อสรุปที่ทุกคนยอมรับและไม่เกิดปัญหาระหว่างกันได้

3. ภาวะการเป็นผู้นำแบบปล่อยเสรี (Laissez Leadership) ผู้นำแบบนี้จะไม่มีบทบาทตรงกันข้ามบทบาทต่างๆ จะตกอยู่กับผู้ใต้บังคับบัญชา จุดเน้นจึงอยู่ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นสำคัญ จะเห็นได้ว่า ผู้นำแบบนี้ไม่ได้ทำการนำเลย ดังนั้นจึง

อาจถือว่าเป็นผู้นำจอมปลอม (Pseudo - Leaders) ในภาวะการเป็นผู้นำแบบนี้ ผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีความพึงพอใจมากกว่าผู้นำแบบอัตโนมัติ

สรุปได้ว่า ภาวะการณ์เป็นผู้นำแบบอัตโนมัติ เป็นผู้นำจะยึดตนเองเป็นสำคัญ เขาจะเป็นผู้ตัดสินใจกำหนดเป้าหมาย และวิธีการทำงานด้วยตนเอง ภาวะการณ์เป็นผู้นำแบบราชาธิปไตย ไว้เนื้อเชื่อใจผู้ใต้บังคับบัญชา และเห็นผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้ความสามารถ ดังนั้น เขาจะเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมและภาวะการณ์เป็นผู้นำแบบปล่อยเสรี ผู้นำจะปล่อยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เขาเป็นเพียงผู้ดูแลอยู่อย่างห่างๆ คอยกำกับ ควบคุมการทำงานให้ไปสู่เป้าหมาย

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำเชิงนวัตกรรม

1. ความหมายของผู้นำเชิงนวัตกรรม

อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์ (2554) ผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง ผู้นำที่มีความสามารถในการปรับทัศนคติ ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี หรือนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาปรับใช้ในการทำงานให้มีความสะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

จิตภา สุขขุณานันท์ (2555) ผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง ผู้นำทางนวัตกรรมต้องใช้ความคิดเชิงนวัตกรรมและความเป็นผู้นำในการสนับสนุนที่เป็นกุญแจสำคัญให้เราค้นพบสิ่งใหม่ๆ คืออะไรดีกว่าอย่างไร และต่อไปจะเป็นอย่างไร

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา คือการรู้จักนำเทคโนโลยี หรือแม้กระทั่งสิ่งของความรู้ที่อยู่รอบๆ ตัวนำมาปรับใช้ พัฒนาองค์กรของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยที่องค์กรเหล่านั้น ได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ และพนักงานผู้บริหารยอมรับ และได้ประโยชน์ร่วมกันกับองค์กร

2. คุณลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม

จารุณันท์ อิทธิอาวัชกุล (2551) กล่าวถึงผู้นำเชิงนวัตกรรมในองค์กร ใครมีวาระศิลป์ในการพูดจาโน้มน้าวใจ วิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นอยู่เสมอเพื่อเตรียมความพร้อมให้ทีมงาน การมีอิสระในการแสดงออกความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ สามารถแนะนำข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานได้ สร้างความรู้สึกลึกซึ้ง สนุกสนานในการทำงานแก่ทีมงาน โดยให้ความสำคัญกับเรื่องที่พนักงานต้องการพูด แนะนำ หรือให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญต่อพนักงานทุกคน และยังเป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน บริหารงานด้วย และส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการให้ปฏิบัติงานกันอย่างต่อเนื่องรวมทั้งสนับสนุนให้เข้ารับการอบรมเพิ่มเติมความสามารถเพื่อพัฒนาความสามารถของแต่ละบุคคล ให้มีทักษะ ความสามารถในการทำงานเพิ่มขึ้น

Dave (2007) กล่าวว่า ผู้นำควรคิดค้นหาวิธีการต่างๆ เพื่อพัฒนาองค์กร หน่วยงาน รวมถึงพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ขับเคลื่อนไปในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ตั้งคำถามในอนาคตอยู่เสมอเพื่อให้มองเห็นปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต หรือความเสี่ยงที่ทุกคนภายในองค์กรอาจต้องพบเจอ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและรับมือกับความเสี่ยง ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำ แรงจูงใจและการกระตุ้นของผู้บังคับบัญชา เป็นการใส่ใจและให้ความสำคัญกับพนักงานทุกระดับภายในองค์กร เพื่อย้ำเตือนให้กับพนักงานทุกคนว่าพวกเขามีความสำคัญกับองค์กรมากน้อยแค่ไหน ความกระตือรือร้น ที่จะพัฒนาองค์กร เพราะ หากผู้บริหารมีแรงจูงใจ แรงกระตุ้นที่จะพัฒนาองค์กรให้ได้ดี ความคิดของพนักงาน การทำงานต่างๆ ย่อมมีผลที่ดีตามไปด้วย ผู้ค้าขายและผู้นำที่ดีเยี่ยมควรมองหาโอกาส หรือช่องทางที่องค์กรสามารถที่จะทำธุรกิจ หรือเป็นกำไร การทำงานที่ดีให้กับองค์กรได้ ความยืดหยุ่นในการบริหารงาน พร้อมทั้งจะรับมือกับอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเสมอ รู้จักที่จะนำนวัตกรรมสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้ภายในองค์กร เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด การสร้างความเชื่อ ความมั่นใจ และความหวังในตัวเองกับพนักงาน เพื่อให้ทุกคนมีแรงกระตุ้น และแรงจูงใจในการทำงาน

สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของผู้นำเชิงนวัตกรรม ต้องประกอบไปด้วยทักษะต่างๆ มากมาย เช่น ด้านความเป็นผู้นำ ความคิดริเริ่ม ตลอดไปจนถึงกระบวนการแก้ไขปัญหาต่างๆ องค์กรประกอบเหล่านี้ล้วนสร้างความเชื่อมั่นให้แก่บุคลากรในองค์กรทั้งในด้านการทำงาน และด้านจิตใจ อันจะส่งผลให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

3. องค์ประกอบของผู้นำเชิงนวัตกรรม

Horth and Vehar (2012) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรม ในองค์การไว้ว่า ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการสร้างนวัตกรรม เนื่องจากผู้บริหารมีส่วนสำคัญ อย่างยิ่งในการผลักดันให้เกิดการสร้างสรรค นวัตกรรม และสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากร ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงใน องค์การ และมีบทบาท เป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ ผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีภาวะผู้นำในการจัดการและสร้างแรง บันดาลใจให้แก่บุคลากรในองค์การ

George, G., McGahan, A. M., & Prabhu, J. (2012) สำรวจปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมของ องค์การ ในองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ พบว่าจะต้องเป็นผู้ที่กำหนดทิศทาง และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ส่งเสริมให้เกิดความ สามัคคีภายในทีมงาน สร้างความผูกพันและสร้างความคิด เป็นผู้สอนงาน (Coaching) โดยมุ่งเน้นที่จะพัฒนาบุคคลในระยะ ยาว การมีการมอบอำนาจ (Empowerment) สร้างการมีส่วนร่วม (Participation) และสร้างทีมงาน (Teamwork)

Patel (2012) ได้เสนอรูปแบบผู้นำ (Leadership Style) ที่เกี่ยวข้อง กับการสร้างนวัตกรรมในองค์การไว้ว่า ผู้นำองค์การต้องสนับสนุนและส่งเสริมนวัตกรรม ผู้นำลักษณะนี้ควรจะมีอยู่ในทุกระดับขององค์การ โดยควรจะมีที่ผู้นำ ระดับสูงขององค์การก่อน

อรพิน อิมรัตน์ (2561) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำเชิง นวัตกรรมไว้ ดังนี้

- 1) ให้การสนับสนุนและสร้างความมั่นใจในการทำงานและเห็นคุณค่าของ พนักงานแต่ละคน
- 2) ดูแลและสนับสนุนพนักงานที่มีความคิดสร้างสรรค์
- 3) ปกป้องและสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการนวัตกรรมด้วยการ เปลี่ยนแปลงคนที่มีความคิดทางลบ
- 4) ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานเพื่อจะได้พ้นจากระบบและการ ตอบสนองการทำงานแบบเดิมที่จะเป็น สิ่ง

ที่ทำลายนวัตกรรม

รังสรรค์ ปุทอง (2562) ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมพบว่า มีคุณลักษณะ ดังนี้ ผู้บริหารระดับสูงมี พันธสัญญาในการสร้างนวัตกรรม ผู้นำมีวิธีการทำงานแบบเดินตรวจสอบ และให้ข้อมูลย้อนกลับ และยึดมั่นในวิสัยทัศน์และ พันธกิจ

อนุชิต โฉมศรี (2562) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารระดับสูงที่เกี่ยวข้อง กับการสร้างนวัตกรรมในองค์การ ไว้ว่า ลักษณะภาวะผู้นำที่เป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์การ นวัตกรรมมีดังนี้

1) การสร้างวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นทางกลยุทธ์ (Strategic Intent) ผู้นำจะต้องมีการสื่อสารเพื่อถ่ายทอด วิสัยทัศน์ไปสู่พนักงาน ซึ่งเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญ ของผู้นำเพื่อให้พนักงานมีพันธะสัญญากับวิสัยทัศน์ด้าน นวัตกรรมขององค์การ

2) ผู้นำจะต้องอดทนและยอมรับกับความผิดพลาดหรือล้มเหลวที่จะเกิดขึ้น จากการสร้างนวัตกรรม ผู้นำจะต้อง ส่งเสริมให้พนักงานกล้าเสี่ยงในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์

3) การใช้เวลาในการตัดสินใจความคิดใหม่ ผู้นำจะต้องรู้จักการรอคอย ไม่ด่วน ตัดสินความคิดของพนักงานว่าถูก หรือผิด ควรให้เวลากับพนักงานในการริเริ่มดำเนินการต่อไป

4) ผู้นำในองค์การนวัตกรรมจะต้องมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อเกิด ความผิดพลาดหรือล้มเหลวในการ ทำงาน ผู้นำจะต้องพิจารณาหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วรีบ แก้ไข และผู้นำต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับพนักงานที่ ทำ ผิดพลาดหรือล้มเหลว

5) มีการใช้ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนรูป (Transformational Leadership) รูปแบบ ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนรูปมี ความเหมาะสมในการจัดการนวัตกรรมและบุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้องค์การประสบผลสำเร็จ

6) การจัดการบุคลากรด้านนวัตกรรม เช่น การสอนงาน (Coaching) การพัฒนาความเชี่ยวชาญของพนักงาน อย่างเหมาะสม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเพื่อการเพิ่ม

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนั้น มีองค์ประกอบจำนวนทั้งสิ้น 6 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 2) การสร้างเครือข่ายและการทำงานแบบมีส่วนร่วม 3) การมีความคิดสร้างสรรค์ 4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา และ 5) การสร้างบรรยากาศขององค์กรแห่งนวัตกรรม

4. การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551) การพัฒนาภาวะผู้นำมักจะใช้การรับรู้ ความเข้าใจด้วยการให้การศึกษา (Education) การฝึกอบรม (Training) การสร้างประสบการณ์ในงาน (Job Experience) และการสอนงาน (Coaching) ตลอดจนผู้นำจะต้องช่วยพัฒนาตนเองและทักษะด้านการสื่อสารการพัฒนาความสามารถพิเศษและการสร้างโมเดลผู้นำที่มีประสิทธิผล ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ ในการพัฒนาภาวะผู้นำด้วยตนเองคือ (1) การสร้างการรับรู้ ด้วยตนเอง (Self-Awareness) (2) การสร้างวินัยในตนเอง (Self-Discipline)

สมชาติ กิจยรรยง (2544) กล่าวถึง ความฉลาดรู้ ของผู้นำ (Leadership Quotient) คือการจะพัฒนาตนให้เป็นแบบฉบับของผู้นำ ให้ทีมงานเชื่อถือ ศรัทธา ดังนี้

1. การฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้นำ อาจจะสร้างแบบฉบับให้ตนเองในการเป็นผู้นำได้โดยแต่งกายเหมาะสม การก้าวเดิน การยืนที่มั่นคง กล้าแสดงออก ริเริ่ม การลงมือปฏิบัติ ทักทายผู้อื่นก่อนเสมอ ทำรายการต่างๆ ที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับตนเอง เป็นตัวของตัวเอง และมีความเชื่อมั่นวางแผนพัฒนาตนเองเสมอ เป็นนักฟังมากกว่าพูด เป็นผู้เสริมพลังใจให้แก่ตนเอง และใช้ภาษาในแง่บวก เมื่อมีการติดต่อสื่อสารกับทีมงาน

2. การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการบริหาร ซึ่งบุคลิกภาพที่มีความสำคัญ คือการเป็นคนสดชื่น อารมณ์ดีอยู่เป็นนิจ เป็นที่ชื่นชอบ ชื่นชม นิยมและเป็นที่รัก สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีติดต่อประสานงานกับใครก็ประสบผลสำเร็จ และเป็นผู้มีความกล้า ความมั่นใจ

3. ทำอย่างไรให้ทีมงานเชื่อมั่นและศรัทธา ซึ่งในการก้าวสู่การเป็นผู้นำ หัวหน้าจะต้องสร้างความเชื่อถือ หรือเชื่อมั่นให้กับทีมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา คือบุคลิกภาพ กิริยาท่าทางการแต่งกาย การวางตัวเหมาะสม อารมณ์มั่นคง อารมณ์ดี มีความรู้ ความสามารถเป็นที่ยอมรับมีความประพฤติดีเสมอต้นเสมอปลาย หวังดีและปรารถนาดีกับลูกน้องช่วยเหลือให้คำแนะนำเพื่อความก้าวหน้า หรือสำเร็จ กล้าแสดงออกหรือริเริ่มก่อน รักษาความลับสัญญา มั่นใจและวางใจตัวเอง ดำเนินเพื่อก่อ มิใช่ทำลาย ชุม แสดงน้ำใจ เมื่อประสบความสำเร็จ ไม่หลงตัวเอง ไม่ลำเอียงเปิดใจให้กว้าง รับฟังทุกคนทุกปัญหา พัฒนาตนเองเสมอ และทันเหตุการณ์

4. การสร้างความเชื่อมั่นในการบริหาร เป็นแนวทางในการที่หัวหน้าหรือผู้นำจะเสริมสร้างความเชื่อมั่นทางการบริหาร คือ มีความรู้ในงาน ระบบงาน องค์กรมีความสามารถในการทำงาน มีความสามารถในการพูดหรือถ่ายทอดงาน มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง งาน และองค์กร เข้าสังคมเพื่อพัฒนา ปรับปรุงตนเอง เป็นนักพัฒนาหาความรู้ ในส่วนที่ขาด ปรับปรุงบุคลิกภาพในส่วนที่ขาดไป ทันเหตุการณ์ ทันสมัยจากการติดตามข่าวสารเสมอ เรียนรู้ตัวอย่างจากบุคคลอื่นฝึกเป็นผู้นำ คิดก่อน และตัดสินใจก่อนเสมอ

5. การก้าวสู่หัวหน้าหรือผู้นำที่ดี จะต้องรู้จักตนเองในบทบาท ความคิดและทัศนคติในการเป็นผู้นำ รู้จักขอบเขตของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ มีการเป็นผู้นำ ที่จะประพฤติตนเป็นแบบอย่าง พัฒนาผู้ปฏิบัติงานแทนเรา มีความเชี่ยวชาญในหลักการบริหาร รู้จักการแก้ไขปัญหาในงานที่ทำหรือที่รับผิดชอบ ซื่อตรงและยึดมั่นต่อคุณธรรม มีความรู้รอบตัวและกว้างขวางใช้ประสบการณ์เป็นเครื่องช่วย และทันต่อเหตุการณ์เสมอ

วิเชียร วิทยอดม (2554) เสนอว่า ในพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำได้มีการนำโปรแกรมการฝึกอบรมมาใช้อย่างกว้างขวาง ซึ่งสามารถจัดทำได้หลายรูปแบบ นับตั้งแต่การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมุ่งเน้นที่ทักษะเฉพาะบางอย่างไปจนถึงโปรแกรมซึ่งครอบคลุมเนื้อหาและการฝึกทักษะในระดับกว้างซึ่งใช้เวลาเป็นปี หรือมากกว่า ความมีประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกอบรมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการออกแบบโปรแกรม ขั้นตอนที่สำคัญในการกำหนดรูปแบบการฝึกอบรมมีดังนี้

1. การกำหนดเนื้อหาวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ไว้ชัดเจน (Clear Learning objectives) จุดประสงค์ของการเรียนรู้ควรอธิบาย พฤติกรรม ทักษะและความรู้ของผู้ฝึกอบรมที่คาดหวังว่าจะได้รับการฝึกอบรมอย่างชัดเจน การศึกษา

วัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจงช่วยให้เข้าใจถึงเนื้อหาของการฝึกอบรมและประเด็นในการฝึกอบรมอย่างชัดเจน วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ไม่เพียงแต่ให้คำอธิบายถึงสิ่งที่กำลังศึกษา แต่ยังหมายรวมถึงคำอธิบายประโยชน์ของการฝึกอบรมที่ผู้เข้าอบรมได้อีกด้วย ดังนั้น ในช่วงเริ่มของการฝึกอบรม ครูฝึกอบรม ควรระบุวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมอย่างชัดเจน รวมทั้งควรอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้การฝึกอบรมช่วยเพิ่มประสิทธิผลของความเป็นผู้นำ

2. กำหนดเนื้อหาที่ชัดเจน (Clear Meaningful Content) เนื้อหาของการฝึกอบรมควรมีการกำหนดอย่างชัดเจนและมากด้วยเนื้อหาสาระสำคัญนอกจากนี้เนื้อหาของการฝึกอบรมควรสร้างความรู้ให้แก่ครูผู้ฝึกอบรมที่มีอยู่ก่อน และควรจะเน้นเฉพาะในสิ่งที่สำคัญๆ การฝึกอบรมควรประกอบด้วยกรณีตัวอย่างจำนวนมากและควรมีการเป็นข้อสรุปเป็นระยะๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เข้าใจและการเข้าใจและจดจำ โดยอาจมีการเพิ่มแผนภาพตัวอย่างซึ่งเป็นทฤษฎีธรรมดาทั่วไปที่ง่ายต่อการจดจำ และตรงประเด็นเพียงพอที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตีความได้จากประสบการณ์ของตนเอง

3. การจัดลำดับของเนื้อหาที่เหมาะสม (Appropriate Sequencing of Content) กิจกรรมการฝึกอบรมควรได้รับการจัดระเบียบแบบแผนและพัฒนาต่อเนื่องไปในทิศทางที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วและง่ายขึ้น อาทิ การฝึกอบรมควรเริ่มตอนที่ภาคทฤษฎีก่อนที่จะทำกิจกรรมและควรเริ่มที่ความคิดธรรมดาไปถึงความคิดที่สลับซับซ้อนและสิ่งที่ซับซ้อนควรทำให้ตกเป็นส่วนประกอบซึ่งจะทำให้เข้าใจง่ายกว่า นอกจากนี้ การพักช่วงระหว่างการฝึกอบรมจะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีโอกาสทบทวนและหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องเหน็ดเหนื่อยระหว่างการฝึกอบรมที่ยาวนาน

4. การผสมผสานวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสม (Appropriate Mix of Training Methods) วิธีการฝึกอบรมมีอยู่มากมายหลายวิธีแต่ครูผู้ฝึกควรเลือกวิธีที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากระดับทักษะของผู้ฝึกอบรม ความกระตือรือร้น ความสามารถในการเข้าใจและความสามารถในการจดจำข้อมูลที่สลับซับซ้อน วิธีการควรจะต้องสอดคล้องเหมาะสมกับความรู้ ทักษะ ทักษะคิดหรือพฤติกรรม นอกจากนี้ วิธีการฝึกอบรมควรมีความหลากหลายตามความต้องการของผู้ฝึกอบรม อาทิ การนั่งฟังการบรรยายที่นานกว่า 30 นาทีอาจทำให้ผู้ฝึกอบรมขาดความสนใจ ทั้งนี้ วิธีการฝึกอบรมที่ช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม คือการจัดกลุ่มอภิปรายและให้ฝึกอบรมเป็นระยะ

5. โอกาสสำหรับการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ (Opportunity for Active Practice) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ทักษะเพื่อที่จะเรียนรู้ว่ากิจกรรมในการเรียนรู้และทบทวนข้อมูลที่ยังอยู่ในความทรงจำนำมาประยุกต์กับหลักการในการทำงาน ประยุกต์หลักการที่มีความหลากหลายเพื่อใช้กับสถานการณ์ที่ต่างกันและปรับเปลี่ยนหลักการเหล่านี้อย่างสอดคล้องกันแทนที่จะเรียนรู้เพียงสถานการณ์เดียว การฝึกอบรมควรมีขึ้นทั้ง 2 ระยะ คือในระหว่างช่วงเวลาที่เข้ารับการฝึกอบรมและช่วงเวลาสั้นๆหลังจากการทำงาน ทักษะที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมทักษะของกลุ่มควรได้รับการฝึกอบรมภายใต้เงื่อนไขตามความเป็นจริง

6. การประเมินผลการฝึกอบรมที่ถูกต้อง (Relevant Timely Feedback) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรได้รับการประเมินที่ตรงประเด็นจากผู้ประเมินที่มาจากที่ต่างๆ การประเมินควรมีความแม่นยำ เหมาะกับเวลา และสร้างสรรค์การเรียนรู้ งานต้องอาศัยกระบวนการของการศึกษา โดยช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เห็นพัฒนาการของตนเอง และนำมาประเมินได้ว่าอะไรคือสิ่งที่ตนรู้ และไม่รู้การประเมินผลอาจไม่ก่อให้เกิดประโยชน์หากผู้เข้ารับการฝึกอบรมใช้อารมณ์ในการประเมินอย่างไม่เหมาะสม มิเช่นนั้นการประเมินก็จะไม่ได้ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นเลย

7. การเพิ่มความมั่นใจในตนเองให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม (Enhancement of Trainee Self-Confidence) วิธีการนี้ทำได้โดยการเพิ่มความมั่นใจในตัวเองของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและให้ความคาดหวังในตัวพวกเขาว่าจะสามารถทำงานสำเร็จ ครูผู้ฝึกควรให้กำลังใจและอดทนรวมทั้งบอกความคาดหวังที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมควรจะทำ ทั้งนี้ครูผู้ฝึกควรให้โอกาสผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้งานต่างๆ เพื่อเสริมสร้างทักษะในตัวพวกเขา

8. การให้มีกิจกรรมในการติดตามผลอย่างเหมาะสม (Appropriate Follow-up Activities) การเรียนรู้ ทักษะที่ซับซ้อนภายในระยะเวลาสั้นๆที่กำหนดเป็นสิ่งที่ยาก ดังนั้น การเรียนรู้ดังกล่าวจึงสามารถกระทำได้โดยการติดตามผลของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างใกล้ชิด เช่น ในส่วนของการทบทวนบทเรียนหรือให้จัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะการฝึกอบรมในครั้งนั้น เทคนิคพิเศษที่นำมาใช้อย่างกว้างขวางในการฝึกอบรมภาวะผู้นำ สามารถจำแนกได้เป็น 3 เทคนิค คือ การสร้างตัว

แบบอย่างบทบาทของพฤติกรรม การใช้กรณีศึกษาตัวอย่าง และการใช้วิธีการเลียนแบบ นอกจากนี้ ยังมีเทคนิคที่ไม่เป็นทางการอีกหลายประการ ดังต่อไปนี้

8.1 การมอบหมายงานพิเศษ (Special Assignments)

8.2 การหมุนเวียนตำแหน่ง (Job Rotation Programs)

8.3 การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Action Learning)

8.4 การให้คำปรึกษาแนะนำ (Mentoring)

8.5 เทคนิคในการพัฒนาตนเอง (Self-Help Techniques) เช่น การอ่านคู่มือที่ใช้ฝึกอบรมการศึกษารุทกจากวิดีโอเทป และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการช่วยเรียนรู้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นกระบวนการที่จะเพิ่มความสามารถของบุคคลในการบริหารงานทั้งที่เป็นบทบาทของภาวะผู้นำและกระบวนการตลอดจนผู้นำจะต้องช่วยพัฒนาตนเองและทักษะด้านการสื่อสารการพัฒนาความสามารถพิเศษและการสร้างโมเดลผู้นำที่มีประสิทธิผลการเสริมสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำของบุคคลที่เป็นผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรหรือหน่วยงาน หรือเพิ่มความรู้ ความสามารถ ทักษะความศรัทธา น่าเชื่อถือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานร่วมกันให้องค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา : ประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโลกในหลายด้านทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมอันนำไปสู่การปรับตัว เพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ทั้งในระดับประเทศชาติ และในระดับองค์การเป็นอย่างมาก โดยได้มีการกำหนดนโยบายในการให้ความสำคัญกับนวัตกรรมและมีการวางแผนเพื่อนำพาประเทศไปสู่การเป็นประเทศที่เป็นผู้นำด้านนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้วิกฤติการณ์และสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาประเทศและเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าในการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในองค์กรนั้น ผู้นำองค์กรจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะผู้นำคือผู้ที่มิบทบาทในการสนับสนุนและเสริมสร้างให้บุคลากรในองค์กรมีความคิดและแนวทางในการสร้างสิ่งใหม่ วิธีการใหม่ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์การ ดังนั้น การทำความเข้าใจถึงภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทั้งในส่วนของความหมายและองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง (กุลชลี จงเจริญ, 2561)

จากแนวคิดของ พยัต วุฒิรงค์ (2555) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการประยุกต์ใช้ความสามารถในการบริหารองค์กร โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง การมีความคิดสร้างสรรค์ การสร้างบรรยากาศในองค์กร การบริหารความเสี่ยง จริยธรรมของผู้บริหาร การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับ เวียงวิวรรณ์ ทำทูล และ วัลลภา อาริรัตน์ (2557) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมประกอบไปด้วย การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง การมีความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม การมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ การบริหารความเสี่ยง บรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ปัจจัยเหล่านี้ที่ผู้นำต้องใช้เป็นกระบวนการสำคัญในด้านการพัฒนาองค์กรให้มากขึ้น จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อนำไปสู่คุณภาพ การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการทำงานของครูและบุคลากรการศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรการศึกษาสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย และเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มมูลค่าแก่สถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนให้ไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมที่เป็นเลิศ เพราะสามารถสร้างหรือส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ วิธีการดำเนินงานใหม่ๆ สามารถนำมาเป็นกลยุทธ์ในด้านการบริหารจัดการและพัฒนาวิธีการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการเรียนการสอนที่ใช้นวัตกรรมจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนยุคใหม่ โดยผู้บริหารโรงเรียนต้องส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

(Creative Thinking) เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ในการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นกับโรงเรียนอยู่ตลอดเวลา ส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีม รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรในระบบ โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อนำความรู้ความสามารถและผลิตผลจากนวัตกรรมใหม่ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อพัฒนาโรงเรียน (พยัต วุฒิรงค์, 2555)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญกับประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะส่งผลให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อให้ได้นวัตกรรมหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในรูปแบบใหม่ ทั้งในเชิงของความคิด การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล การจัดการศึกษา ซึ่งจะสามารถใช้นวัตกรรมดังกล่าว เพื่อพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้นำมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการสร้าง พัฒนา และเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา กล่าวคือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา การเปลี่ยนแปลงบริบทของสถานศึกษาในยุคนวัตกรรมทำให้ครูยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ นับเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งในการดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้การยอมรับและนำสิ่งเหล่านั้นมาใช้กับตนเองก่อนที่จะเผยแพร่หรือส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ เทคโนโลยี นวัตกรรม (วรวิชุดิ ศิริอ่อน, 2565)

การเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมทางการศึกษาส่งผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารการศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุคคลในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ที่รับผิดชอบไม่เพียงแต่งานของบุคลากรเท่านั้น แต่ยังรับผิดชอบระบบบริหารจัดการและรับผิดชอบในการพัฒนาตนเองอีกด้วย สำหรับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องควบคู่กันระหว่างการพัฒนาตนเองและการได้รับการพัฒนา (กุลชลี จงเจริญ, 2561) ซึ่งการพัฒนาตนเองนั้น ผู้บริหารจะต้องพัฒนาโดยตระหนักถึงการรับรู้ในตนเองและการมีวินัยในตนเอง รวมทั้งต้องได้รับการพัฒนา เช่น จากการศึกษาจากประสบการณ์ จากการได้รับคำแนะนำจากผู้นำที่มีประสบการณ์และมีภูมิรู้ที่สูงกว่า หรือ จากการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการจากการทำงาน เป็นต้น รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการสะท้อนผลการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียนในภาพรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุป

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญกับประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะส่งผลให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อให้ได้นวัตกรรมหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในรูปแบบใหม่ ทั้งในเชิงของความคิด การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล การจัดการศึกษา ซึ่งจะสามารถใช้นวัตกรรมดังกล่าว เพื่อพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้นำมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการสร้าง พัฒนา และเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา

การเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมทางการศึกษาส่งผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารการศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุคคลในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ที่รับผิดชอบไม่เพียงแต่งานของบุคลากรเท่านั้น แต่ยังรับผิดชอบระบบบริหารจัดการและรับผิดชอบในการพัฒนาตนเองอีกด้วย

การก้าวสู่ความสำเร็จของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาตนเองสู่การเป็นผู้นำที่ครองตน ครองคน และครองงาน โดยการบริหารจัดการยุคใหม่ ทำงานให้มีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญคือการพัฒนาความคิด เพื่อให้คนพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์ โดยต้องอาศัยผู้บริหารที่มีเทคนิคพิเศษในการบริหารจัดการให้เข้ากับยุคใหม่ โดยเฉพาะการนำภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมนั้นมาขับเคลื่อนองค์กรให้สอดคล้องกับสถานการณ์และยุคในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กุลชลี จงเจริญ. (2561). เอกสารประกอบการสอน หน่วยที่ 12 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ชุดวิชา 23728 นวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กุลรัศมี สิริกรวุฒิจ. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในเครือสารสาสน์. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- จันทร์วัลย์ เสนคราม. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารภาวะผู้นำของหัวหน้างานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทประชานิยไทยในสำนักงานใหญ่. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- จารุพันธ์ อธิธาว์กุล. (2551). บริหารคนเหนือตำรา. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯธุรกิจ Bizbook.
- ธีระ รุณเจริญ. (2557). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ปาริฉัตร นวนทอง และ ตรีภูมิพันธ์ ตรีศิริวร. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. ใน การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 13 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ (น. 1434-1449). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พยัต วุฒิจ. (2555). การจัดการนวัตกรรมจากแนวคิดสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2551). ภาวะผู้นำ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท ธีระฟิล์มและโซฟท์แวร์.
- รังสรรค์ ปุทอง. (2562). การเสริมสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. (การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- วรวิทย์ ศิริอ่อน. (2565). แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- วิเชียร วิทย์อุดม. (2554). Modern Management การจัดการสมัยใหม่. นนทบุรี: ธนธการพิมพ์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). แนวคิด ทฤษฎีและประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์.
- เวียงวิวรรณ ทำทูล และ วัลลภา อาริรัตน์. (2557). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 37(3), 31-38.
- ศศิวิมล สุขนารักษ์. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเขตอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- สมชาติ กิจจริย. (2544). สร้างบริการสร้างความประทับใจ. กรุงเทพฯ: เดช-เอน การพิมพ์.
- สมมาตร สุโรคา. (2553). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบล. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ. (2553). พฤติกรรมองค์การทฤษฎีและการประยุกต์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุชิต โฉมศรี. (2562). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากลในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 1. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- อรพิน อิมรัตน์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).
- อรอนงค์ ใจนันทน์บุญ. (2554). การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม. (รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).

- Dave. (2007). *Characteristics of Innovative Leaders*. Retrieved 1 April 2023. from <http://innovativeleadership.Blogspot.com/2007/02/innovative-leadership-progress-at-warp.html>.
- George, G., McGahan, A. M., & Prabhu, J. (2012). Innovation for inclusive growth: Towards a theoretical framework and a research agenda. *Journal of management studies*, 49(4), 661-683.
- Horth, D. M. & Vehar, J. (2012). *Becoming a leader who fosters innovation*. Baffles: Guildford & King Lynn.
- Patel, E. (2012). *The Essentials of School Leadership*. London: Paul Chapman.

Using Artificial Intelligence Technology AI (Chat GPT) To Promote Writing Skills

Thanarak Santhuenkaew^{1*}

¹ Department of Educational Technology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: thanarak.s@ru.ac.th

ABSTRACT

This article is to present activities Using artificial intelligence technology, Chat GPT chatbots to improve writing skills have many benefits. It not only helps in creating high-quality and interesting content, such as writing articles or creating content for advertisements. But it also helps to improve writing ability. It reduces the time for writing content. and increase work efficiency from the content provided by Chat GPT, users can learn good and thoughtful writing techniques. By using Chat GPT to improve writing skills can help users create content that is easy to understand. It is interesting and of high value. It also reduces the time it takes to write content and edit content that is incomplete or uninteresting.

Keywords: Artificial Intelligence Technology, Chatbots (Chat GPT), Writing Skills

การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ AI (Chat GPT) เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียน

ธนารักษ์ สารเดือนแก้ว^{1*}

¹ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: thanarak.s@ru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกิจกรรมการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ แชนบอท Chat GPT เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนมีประโยชน์อย่างมากมาย ไม่เพียงแต่ช่วยในการสร้างเนื้อหาที่มีคุณภาพสูงและน่าสนใจ เช่น การเขียนบทความหรือสร้างเนื้อหาสำหรับโฆษณา แต่ยังช่วยในการปรับปรุงความสามารถในการเขียน ช่วยลดเวลาในการเขียนเนื้อหาและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้ใช้สามารถเรียนรู้เทคนิคการเขียนที่ดีและคำนึงถึงความสมเหตุสมผลได้จากเนื้อหาที่ได้รับจาก Chat GPT โดยการใช้ Chat GPT เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนสามารถช่วยให้ผู้ใช้สร้างเนื้อหาที่เข้าใจง่าย มีความน่าสนใจและมีคุณค่าสูง นอกจากนี้ยังช่วยลดเวลาในการเขียนเนื้อหาและแก้ไขเนื้อหาที่ไม่สมบูรณ์หรือไม่น่าสนใจได้อีกด้วย

คำสำคัญ: เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์, แชนบอท (Chat GPT), ทักษะการเขียน

© 2024 JAE: Journal of Applied Education

บทนำ

Chatbot นั้นได้รับความนิยมในปัจจุบันเป็นอย่างมาก องค์กรต่างๆ เริ่มหันมาพัฒนา Chatbot ของตนเอง จากการสำรวจของ Oracle โดยทำการสอบถามนักการตลาดกว่า 800 คนในฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ แอฟริกาใต้และอังกฤษ พบว่ากว่า 80% กำลังใช้งาน Chatbot หรือวางแผนที่จะใช้งาน Chatbot ภายในปี ค.ศ. 2020 องค์กรธุรกิจกำลังนำเทคโนโลยีอัตโนมัติ (automation technology) เช่น Chatbot มาใช้กับการทำการตลาด (marketing) การขาย (sales) และการให้บริการแก่ลูกค้า (customer service) โดย 42% เชื่อว่าเทคโนโลยีอัตโนมัติ (automation technology) สามารถเพิ่มประสบการณ์แก่ลูกค้า (customer experience) 48% กำลังใช้งานเทคโนโลยีอัตโนมัติ (automation technology) และ 40% ได้วางแผนที่จะนำเทคโนโลยีนี้มาใช้งานภายในปีค.ศ. 2020 (ธนภัทร บุศราทิศ, 2559) และในปัจจุบันนี้เรามีการสื่อสารผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย ทำให้การเขียนเป็นทักษะที่สำคัญต่อการสื่อสารและการทำงาน ด้วยเหตุนี้การพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง Chat GPT คือหนึ่งในเทคโนโลยีที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดย Chat GPT เป็นโมเดลแห่งปัญญาประดิษฐ์ที่ถูกสร้างขึ้นโดยใช้ข้อมูลจำนวนมาก เพื่อสร้างความสามารถในการสร้างประโยคและข้อความที่มีความหมายได้โดยอัตโนมัติ Chat GPT สามารถตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น หรือสร้างเนื้อหาได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ในการพัฒนาทักษะการเขียนของตนเอง ผู้ใช้สามารถเรียนรู้การใช้ภาษาอย่างถูกต้องและเหมาะสมจากการสนทนากับ Chat GPT ที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ผู้ใช้ต้องการ ในยุคดิจิทัลที่เรามีการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย การเขียนเป็นทักษะที่สำคัญต่อชีวิตประจำวันและการทำงาน ด้วยเหตุนี้การพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนเป็นสิ่งสำคัญ โดย Chat GPT คือหนึ่งในเทคโนโลยีที่ช่วยให้ผู้ใช้เรียนรู้การเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศูนย์ความเป็นเลิศด้านเทคโนโลยีปิโตรเคมีและวัสดุ, 2566) การเขียนเป็นทักษะที่สำคัญที่มนุษย์ต้องมีการพัฒนา เนื่องจากการสื่อสารผ่านเขียนเป็นสิ่งที่มีความชัดเจนและควรเขียนให้ถูกต้องและมีความน่าสนใจเป็นเรื่องสำคัญในการสื่อสารทั้งในระดับบุคคลและในวงกว้าง ในยุคที่เทคโนโลยีก้าวล้ำขึ้นอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่าง Chat GPT (Generative Pre-trained Transformer) กลายเป็นสิ่งที่ท้าทายและมีความสำคัญมากขึ้นในการส่งเสริมทักษะการเขียนของมนุษย์ (Doyle, M. W., 2022)

Chat GPT เป็นตัวแบบปัญญาประดิษฐ์ที่พัฒนาขึ้นโดย OpenAI เพื่อการเขียนและการเข้าใจภาษาธรรมชาติ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงลึกจากข้อมูลที่มาจากอินเทอร์เน็ต เป้าหมายหลักของ GPT คือ การสร้างข้อความที่มีความหมายและ

รูปแบบที่มีคุณภาพเหมือนกับข้อความที่เขียนโดยมนุษย์ซึ่งสร้างผลลัพธ์ที่น่าประทับใจและเป็นระเบียบเรียบร้อย (Thammachart K., 2565) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการส่งเสริมทักษะการเขียน การใช้ GPT ในการสนทนา (chat) เป็นอีกหนึ่งวิธีที่มีประสิทธิภาพสำหรับการพัฒนาทักษะการเขียนของผู้คน. ตัวแบบ GPT ที่พัฒนาขึ้นสามารถสร้างข้อความและตอบสนองได้อย่างเป็นระเบียบและคล่องตัว ทำให้ผู้ใช้สามารถฝึกฝนการเขียนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

การใช้ GPT ในการสนทนาส่งเสริมทักษะการเขียนได้ในหลายด้าน ด้วยการสนทนากับตัวแบบ GPT ผู้ใช้จะได้รับการตรวจสอบและคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ภาษาที่ถูกต้องและคำสั่งเขียนที่สมบูรณ์ ตัวแบบ GPT สามารถเติมคำหรือปรับปรุงคำในประโยคที่ผู้ใช้เขียนขึ้นเพื่อให้คำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับหลักการสื่อสารและวลีที่ถูกต้อง (ZeroGPT, 2023) อย่างไรก็ตามการใช้ GPT เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนไม่ได้แค่ปรับปรุงการใช้ภาษาที่ถูกต้องเท่านั้น การสนทนากับ GPT ยังเป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพราะ Chat GPT สามารถสร้างไอเดียและเรื่องราวใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อหรือแนวคิดที่ผู้ใช้ต้องการได้เช่นกัน

บทความนี้จะมุ่งนำเสนอแนะนํากิจกรรมการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ แชทบอท Chat GPT เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียน โดยมุ่งหวังให้ครูผู้สอนได้นำความรู้ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ แชทบอท Chat GPT และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับ AI ปัญญาประดิษฐ์

กฤติยา รัตแพทย์ (2561) กล่าวว่า ปัญญาประดิษฐ์ เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งของวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการทำให้ คอมพิวเตอร์มีความสามารถคล้ายมนุษย์หรือเลียนแบบพฤติกรรมมนุษย์ คือโปรแกรม Software (ซอฟต์แวร์) ต่างๆ ที่ใช้กับคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะความสามารถในการคิดเองได้หรือมีปัญญานั้นเอง ปัญหานี้มนุษย์เป็นผู้สร้างให้ คอมพิวเตอร์ จึงเรียกว่า ปัญญาประดิษฐ์

ศรัณย์ศิริ คัมภีรานนท์ (2562) ให้ความหมายปัญญาประดิษฐ์ว่า เป็นเทคโนโลยีในรูปแบบหนึ่งที่ทำให้คอมพิวเตอร์มีลักษณะเสมือนมนุษย์หรือจักรกลอัจฉริยะ ทั้งในเรื่องของความคิด การวิเคราะห์ หรือการเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ โดยใช้โปรแกรมหรือซอฟต์แวร์ที่มนุษย์ เขียนหรือจัดทำชุดคำสั่งขึ้น แล้วนำมาประมวลผลหรือนำมาฝังไว้กับอุปกรณ์ส่วนใดส่วนหนึ่ง เพื่อทำให้เกิดระบบจักรกลอัจฉริยะหรืออุปกรณ์นั้นสามารถสื่อสารกับมนุษย์ได้ โดยใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ หรือภาษาใดก็ตาม และยังสามารถแปลความหมายของคำที่มนุษย์พูด เพื่อให้ตรงกับ ภาษาตามที่ต้องการ

ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล (2562) ให้ความหมายปัญญาประดิษฐ์ว่า เป็นการพัฒนาระบบ คอมพิวเตอร์ให้มีพฤติกรรมเหมือนคน โดยเฉพาะความสามารถทางประสาทสัมผัสซึ่งเลียนแบบการ เรียนรู้และการตัดสินใจของมนุษย์ เป้าหมายหนึ่งของปัญญาประดิษฐ์ คือ การสร้างโปรแกรมที่สามารถเข้าใจภาษามนุษย์ ไม่เพียงแต่เข้าใจที่จะสื่อสารได้ ภาษาธรรมชาติซึ่งดูเหมือนจะเป็นสิ่งหนึ่งที่ แสดงความฉลาดของมนุษย์แต่ยังสร้างความสำเร็จในการเพิ่มความสามารถ และเพิ่มประสิทธิภาพของคอมพิวเตอร์อีกด้วย

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล องค์การมหาชน (2562) กล่าวว่า แนวคิดแรกเริ่มของปัญญาประดิษฐ์เกิดขึ้นจากความต้องการพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้มีลักษณะเช่นเดียวกับมนุษย์ โดยในปี ค.ศ. 1950 นักคณิตศาสตร์ชื่อว่า Alan Turing ได้คิดวิธีการทดสอบความคิดของเครื่องจักร ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า “Turing Test” และได้ข้อสรุปว่าคอมพิวเตอร์สามารถถูกโปรแกรมให้เรียนรู้ จัดจำประมวลผลและตอบสนองในสิ่งที่อยู่นอกเหนือความคาดหมายของโปรแกรมได้ ต่อมา นักวิทยาศาสตร์ได้ทำการวิจัยและทดสอบแนวคิดการสร้างเครื่องจักรอัจฉริยะ ทฤษฎีอัตโนมัติ (Automata Theory) โครงข่ายประสาท และศึกษาเรื่องความฉลาด (Intelligence) วิทยาการด้านปัญญาประดิษฐ์เริ่มต้นในปี ค.ศ. 1956 เมื่อนักวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์และ นักวิจัยกลุ่มเล็กๆ นำโดย จอห์น แม็กคาร์ธี (John McCarthy) คลีอด แชนนอน (Claude Shannon) มาร์วิน มินสกี (Marvin Minsky) และนาธานีล โรเชสเตอร์ (Nathaniel Rochester) ไปประชุมที่ ดาร์ทเมาท์ คอลเลจ (Dartmouth College) ประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อระดมสมองเรื่อง ความเป็นไปได้ที่คอมพิวเตอร์จะ

เลียนแบบความฉลาดของมนุษย์ข้อเสนองานจากการประชุมครั้งนั้นเป็น เป้าหมายที่สูงมาก คือจะทดลองหาวิธีทำให้เครื่องจักรใช้ภาษา รูปแบบ ความคิดเชิงนามธรรมและ ความคิดการแก้ปัญหาแบบเดียวกับที่มนุษย์ใช้ และสามารถปรับปรุงตัวเองได้

Daugherty & Wilson (2018) และนั่นคือจุดเริ่มต้นของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ และในปี ค.ศ. 1965 ศาสตราจารย์ Edward Feigenbaum ทีมนักวิจัยที่มหาวิทยาลัย สแตนฟอร์ด ได้สร้าง “ระบบผู้เชี่ยวชาญ” ระบบแรกชื่อว่า DENDRAL ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลทางด้านเคมี ระบบนี้เป็นการนำความรู้ของผู้เชี่ยวชาญไปเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ คอมพิวเตอร์สามารถจดจำและมีความรู้เสมือนกับเป็นผู้เชี่ยวชาญคนหนึ่ง

ซูพันธุ์ รัตนโกคา (2559) อย่างไรก็ตาม ความคืบหน้าในการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ช้าลง นับตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1970 จนถึงปี ค.ศ. 1990 เนื่องจากนักวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์พบความยากลำบากในการสร้างความฉลาด ให้กับเครื่องจักร ซึ่งต้องใช้ข้อมูลมหาศาลและใช้คอมพิวเตอร์ที่ได้รับการพัฒนาที่ดีในการประมวลผล ข้อมูลจำนวนมาก ช่วงปี ค.ศ. 1974 ความยากลำบากในการพัฒนานี้ทำให้นักลงทุนเริ่มไม่เชื่อมั่นและ เลิกสนับสนุนการลงทุน ส่งผลให้นักวิจัยขาดเงินทุนในการทำวิจัยและพัฒนาปัญญาประดิษฐ์

วรศรา กิจมหาตระกูล (2561) แต่หลังปี ค.ศ. 1990 เป็นยุคใหม่ของการประยุกต์ใช้ AI โดยการเชื่อมต่อระบบ AI เข้ากับ อินเทอร์เน็ต ส่งผลให้เป็นการขยายฐานความรู้ที่ป้อนเข้าสู่ AI เนื่องจาก AI สามารถเข้าถึง เรียนรู้และพัฒนาตนเอง จากข้อมูลจำนวนมากที่มีอยู่ในอินเทอร์เน็ตได้ จึงทำให้การเรียนรู้ของ AI รวดเร็วขึ้น ทั้งนี้ในปี ค.ศ. 1997 ได้มีการแข่งขันหมากรุกระหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์กับมนุษย์ระหว่างแชมป์โลก หมากรุก Garry Kasparov และเครื่องคอมพิวเตอร์ของ IBM ที่มีชื่อว่า Deep Blue โดยการแข่งขัน ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1996 Kasparov เป็นผู้ชนะ แต่ในปีถัดมา Deep Blue สามารถพัฒนาตนเองจน กลับมาเอาชนะได้และหลังจากปี ค.ศ. 2000 นักวิจัยและนักพัฒนา AI ได้สร้างผลิตภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยี AI ออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง เช่น ASIMO หุ่นยนต์เลียนแบบมนุษย์ของบริษัทฮอนด้า รถที่ ขับเคลื่อนได้เอง เครื่องคอมพิวเตอร์ของ IBM ที่มีชื่อว่า Watson ซึ่งสามารถสร้างระบบถาม - ตอบ คำถามที่อิงกับลักษณะภาษาตามธรรมชาติของมนุษย์ (Natural Language) IBM Watson เป็นที่รู้จัก ครั้งแรกเมื่อชนะการแข่งขันในรายการเกมโชว์ทางโทรทัศน์ของอเมริกาที่ชื่อว่า Jeopardy

จากความเป็นมาของปัญญาประดิษฐ์ ดังกล่าวสรุปได้ว่า ความสามารถของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ได้ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องมานาน จนสามารถทำงานแทนมนุษย์ได้ในลักษณะงานบางอย่าง เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์จึงถูกนำไปประยุกต์ใช้ในหลายธุรกิจ และหนึ่งในธุรกิจนั้นคือถูกนำไปประยุกต์ใช้ในธุรกิจโรงแรม ทั้งนี้เมื่อนักลงทุนหรือเจ้าของธุรกิจมองเห็นประโยชน์จากการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ามาใช้แทนการจ้างงานมนุษย์แล้ว

ประเภทของเทคโนโลยี Chatbot

เทคโนโลยี Chatbot คือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถทำการโต้ตอบบทสนทนากับมนุษย์เพื่อใช้งานกับธุรกิจ และองค์กรต่างๆ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการใช้งาน มีนักวิชาการหลายท่านที่แบ่งประเภทของเทคโนโลยี Chatbot ไว้ดังนี้

ธนภัทร บุศราทิส (2559) กล่าวว่า Chatbot นั้นแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ตามโมเดลหรือรูปแบบในการพัฒนา ได้แก่ Retrieval-based models และ Generative models

Retrieval-based models ทำงานโดยมีการสร้างเงื่อนไขในการตอบโต้ตอบกับผู้ใช้งานล่วงหน้าโดยจะเลือกการโต้ตอบหรือบทสนทนาที่เหมาะสมกับบริบท ระบบการทำงานของ Chatbot ในรูปแบบนี้จะไม่มีการสร้างบทสนทนาใหม่ขึ้นมาแต่จะเลือกบทสนทนาจากรูปแบบที่มีอยู่แล้วเท่านั้น

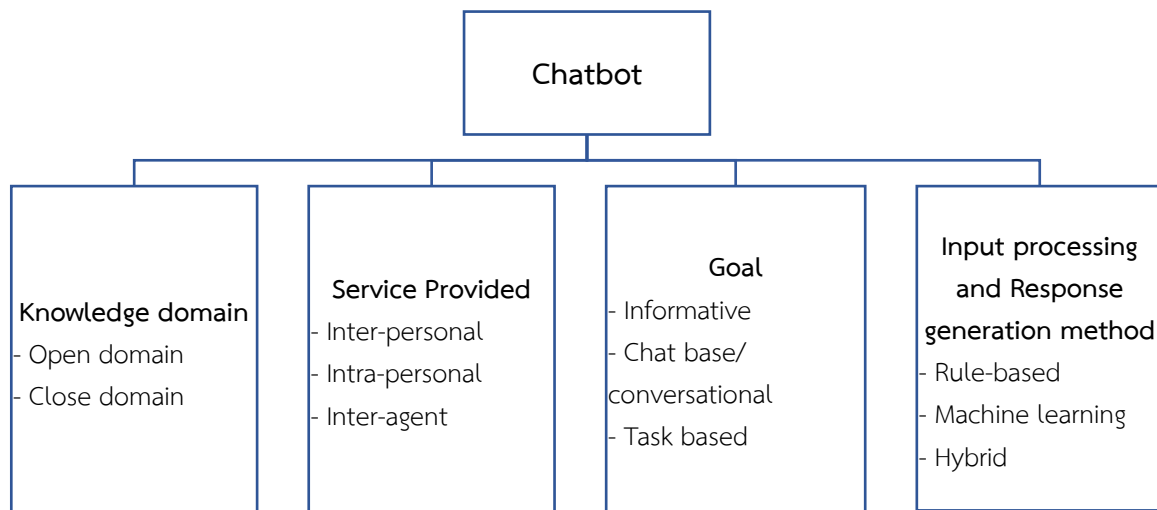
Generative models ทำงานโดยไม่มีการสร้างเงื่อนไขในการโต้ตอบกับผู้ใช้งาน แต่จะสร้างบทสนทนาขึ้นมาใหม่ โดยระบบ Generative models ทำงานโดยใช้เทคนิค Machine Translation โดยเป็นการแปลความหมายจาก input ไปสู่ output ในระบบ Generative models นักวิจัยเริ่มนำเทคโนโลยี Deep Learning ซึ่งเป็นเทคโนโลยีภายใต้เทคโนโลยี Machine Learning เข้ามาพัฒนา Chatbot มากยิ่งขึ้นเพื่อพัฒนาความสามารถของ Chatbot โดยทำให้ Chatbot สามารถเรียนรู้ได้จากรูปแบบการสนทนาในอดีตเพื่อเป็นการฝึกฝนให้ Chatbot มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทั้ง 2 รูปแบบของ Chatbot นั้นมีข้อดีและข้อเสีย เช่น Retrieval-based models ไม่สามารถรับมือกับกรณีที่ไม่เคยพบเจอมาก่อนหรือไม่ได้ถูกวางเงื่อนไขเอาไว้ล่วงหน้า ในขณะที่ Generative models นั้นมีความเฉลียวฉลาดมากกว่า มีความคล้ายคลึงกับมนุษย์มากกว่าแต่โมเดลนี้ยากที่จะฝึกฝนและต้องการข้อมูลจำนวนมากในการฝึกฝน (Britz, 2016) โดยที่ Facebook Messenger Chatbot นั้นมีด้วยกันสองรูปแบบ ได้แก่ Send/Receipt API ซึ่งเป็น Chatbot ประเภท Retrieval-based models และ Wit.ai ซึ่งเป็น Chatbot ประเภท Generative models

สุนิสา ศรแก้ว (2561) กล่าวว่า ประเภทของเทคโนโลยี Chatbot แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การแบ่งตามประเภทของความรู้ (Knowledge domain)
2. การแบ่งตามประเภทของการให้บริการ (Service Provided)
3. การแบ่งตามวัตถุประสงค์ (Goal)
4. การแบ่งประเภทตามการประมวลผลข้อมูลที่ป้อน และการสร้างผลลัพธ์ (Input processing and Response generation method)

โดยแต่ละประเภทจะแบ่งเป็นประเภทย่อยๆ ออกไปตามลักษณะของเทคโนโลยี Chatbot โดยสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 1 และสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 ประเภทของ Chatbot (สุนิสา ศรแก้ว, 2561)

ประเภทที่ 1 การแบ่งตามประเภทของความรู้ (Knowledge domain) การแบ่งประเภทเทคโนโลยี Chatbot ตามประเภทของความรู้ที่เข้าถึงได้สามารถแบ่งได้อีก 2 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่

- ระบบเปิด (Open domain) หมายถึง Chatbot ที่สามารถโต้ตอบ สื่อสารในเรื่องทั่วไปได้อย่างเหมาะสม
- ระบบปิด (Closed domain) หมายถึง Chatbot ที่เน้นโต้ตอบ สื่อสารเฉพาะเรื่องที่กำหนดไว้เท่านั้น เช่น Chatbot การรับจองร้านอาหาร เป็นต้น

ประเภทที่ 2 การแบ่งตามประเภทของการให้บริการ (Service Provided) การแบ่งเทคโนโลยี Chatbot ตามประเภทของการให้บริการนี้ จะขึ้นอยู่กับระยะห่างระหว่างบุคคล (Proxemics) ซึ่งสามารถบอกความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาได้ โดย Chatbot ในประเภทนี้แบ่งออกเป็นอีก 3 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่

- ระหว่างบุคคล (Interpersonal) หมายถึง Chatbot ที่ใช้สำหรับสื่อสารระหว่างบุคคล ในลักษณะพูดคุย การให้ข้อมูลอย่างเป็นทางการในประเด็นนั้นๆ เช่น Chatbot ที่ให้บริการการจองตั๋วเครื่องบิน เป็นต้น
- ภายในตัวบุคคล (Intrapersonal) หมายถึง Chatbot ที่ใช้สำหรับสื่อสารในลักษณะอย่างไม่เป็นทางการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทั่วไป โดยผู้ใช้บริการจะรู้สึกเหมือนมีผู้ช่วยในการจัดการการดำเนินชีวิตให้มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น เช่น Chatbot สำหรับใช้การจัดการตารางการประชุมส่วนตัว เป็นต้น

- ระหว่างระบบ (Inter-agent) หมายถึง Chatbot ที่สื่อสาร โต้ตอบระหว่างระบบกับระบบ เพื่อทำให้กิจกรรมที่ทำอยู่เสร็จสมบูรณ์มากที่สุด เช่น การสื่อสารระหว่าง Alexa และ Cortana ที่ช่วยให้การใช้ชีวิตประจำวันในบ้าน และการทำงานเกิดความสะดวกสบายมากที่สุด

ประเภทที่ 3 การแบ่งตามวัตถุประสงค์ (Goal) การแบ่งเทคโนโลยี Chatbot ตามวัตถุประสงค์นี้ จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการนำ Chatbot ไปใช้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่

- การให้ข้อมูล (Informative) หมายถึง Chatbot ที่ให้ข้อมูลกับผู้ใช้บริการโดยข้อมูลที่ให้บริการมาจากข้อมูลที่มีอยู่ในฐานข้อมูลอยู่แล้ว โดยส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่ที่หน้ารายการคำถามที่ถูกลืมบ่อย (FAQ) หรือฐานข้อมูลของคลังสินค้า เป็นต้น

- การสื่อสารทั่วไป (Chat based/ Conversational) หมายถึง Chatbot ที่สื่อสารกับบุคคลทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการตอบคำถามที่ผู้ใช้บริการป้อนให้ โดยมักจะเป็นส่วนเสริมสำหรับอุปกรณ์ หรือ Platform ต่างๆ เช่น Alexa Siri Mistuku เป็นต้น

- การใช้สำหรับงานต่างๆ (Task based) หมายถึง Chatbot ที่ใช้สำหรับงานหนึ่งๆ เท่านั้น เช่น การจองโรงแรม หรือ การจองตั๋วเครื่องบิน เป็นต้น โดย Chatbot นี้จะมีความสามารถในการตอบคำถามสำหรับข้อมูลที่ซับซ้อน และเข้าใจสิ่งที่ผู้ใช้บริการถาม

ประเภทที่ 4 การแบ่งประเภทตามการประมวลผลข้อมูลที่ป้อน และการสร้างผลลัพธ์ (Input processing and Response generation method) การแบ่งประเภทเทคโนโลยี Chatbot นี้ แบ่งออกได้ 3 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่

- การประมวลผลข้อมูลในรูปแบบที่ถูกกำหนดด้วยกฎต่างๆ (Rule - basedbot) หมายถึง การกำหนดกฎหรือข้อกำหนดในการให้ระบบสามารถโต้ตอบได้ตามที่ตั้งไว้ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะมีลักษณะตายตัว ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง

- การประมวลผลข้อมูลโดยใช้ Machine learning ซึ่งไม่จำเป็นต้องกำหนดกฎสำหรับประมวลผลข้อมูล ซึ่งระบบจะสร้างรูปแบบขึ้นมาสำหรับการตอบคำถามดังกล่าวเอง และจะถูกปรับเปลี่ยนให้ดีขึ้นจากข้อมูล หรือคำถามที่ถูกป้อนเข้ามา ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะมีลักษณะไม่ตายตัว เพราะเนื่องจากสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้ตลอด

- การประมวลผลในรูปแบบผสม (Hybrid) โดยผสมผสานระหว่างประมวลผลข้อมูลตามรูปแบบที่กำหนด (Rule-based) และการใช้ Machine learning ในการสื่อสารและโต้ตอบซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะขึ้นอยู่กับข้อกำหนดกฎหรือรูปแบบที่สร้างได้จาก Machine learning

Selig, J. (2022) กล่าวว่า ประเภทของ Chatbot นั้นมี 5 ประเภท ดังนี้

1. Scripted หรือ Quick Reply Chatbot (แชทบอทชนิดเลือกคำถามจากเมนูที่มีให้) ผู้ใช้งานเลือกคำถามจากเมนูที่มีให้ เพื่อให้ Chatbot เข้าใจสิ่งที่ผู้ใช้ต้องการมากขึ้นและตอบกลับตามคีย์เวิร์ดที่กำหนดไว้

2. Keyword Recognition Based Chatbot (แชทบอทชนิดตรวจสอบรูปแบบจากคำหลัก) จะไม่มีแถบเมนูให้เลือก แต่สามารถพิมพ์คำถามส่งได้ทันทีโดย Chatbot จะตรวจสอบจากคำหลัก หรือคีย์เวิร์ด และตอบกลับผู้ใช้งานตามข้อความในรูปแบบที่กำหนดไว้

3. Voice-enabled Chatbot (แชทบอทชนิดประมวลผลจากเสียง) ผู้ใช้งานจะสั่งการหรือถามด้วยเสียงแล้ว Chatbot จะประมวลผลคำตอบจากเสียงพูดของผู้ใช้งาน เช่น Siri ใน iPhone นั่นเอง

4. Hybrid Chatbot แชทบอทแบบผสมเป็นการผสมผสานระหว่างประเภท Scripted และ Keyword Recognition Based Chatbot เพื่อผู้ใช้งานสามารถพิมพ์คำถามได้เลยหรือจะเลือกคำถามจากแถบตัวเลือกที่มีให้เพื่อที่จะได้คำตอบที่ตรงประเด็น

5. Contextual Chatbot (แชทบอทที่ใช้การเรียนรู้ขั้นสูง) มีความซับซ้อนมากขึ้นกว่าประเภทอื่นโดยมีการใช้ Machine Learning (ML) และ Artificial Intelligence (AI) มาพัฒนา Chatbot ให้สามารถจดจำการสนทนาและการเรียนรู้จากคำถามที่เจอเพื่อนำมาพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพในการตอบคำถามครั้งต่อไป

Clark, P., & Etzioni, O. (2016) ได้แบ่งประเภทของแชทบอทตามความฉลาดของหุ่นยนต์ (บอท) โดยอิงจากลักษณะของการถามและการตอบ โดยสามารถแบ่งบอทได้ออกเป็น 3 ประเภทเรียงตามลำดับความง่ายในการสร้าง ดังนี้

1) Rules-Based เป็นแชทบอทที่มีลักษณะการถามตอบที่เจาะจงประเด็นชัดเจน ระบบตรวจจับคำตอบของผู้ใช้ตามที่กำหนดเอาไว้ล่วงหน้า

2) Smart Machine เป็นแชทบอทที่มีลักษณะการถามตอบที่เจาะจงประเด็นชัดเจน แต่การตอบของแชทบอทบอทจะกำหนดด้วยตัวเอง

3) General AI เป็นแชทบอทที่มีลักษณะการถามตอบแบบเปิด กล่าวคือไม่มีประเด็นที่เจาะจง นอกจากนั้นภาษาที่ใช้สนทนาสามารถใช้ได้หลากหลายภาษา โดยบอทจะเป็นผู้กำหนดคำตอบขึ้นมาเองให้เข้ากับประเด็นที่ผู้ใช้สนทนาด้วย ซึ่งบอทประเภทนี้ในปัจจุบัน มีหลายบริษัทกำลังพัฒนา

จากการศึกษาประเภทของเทคโนโลยี Chatbot สรุปได้ว่า Chatbot ถูกแบ่งตามเกณฑ์ต่างๆ ทำให้ทราบได้ว่าเทคโนโลยี Chatbot หนึ่งๆ อาจจะประกอบไปด้วยหลายประเภท ยกตัวอย่าง เช่น ประเภทแบบให้ความรู้ และการประมวลผลข้อมูลในรูปแบบที่ถูกกำหนดด้วยกฎต่างๆ อย่างไรก็ตามการนำเทคโนโลยี Chatbot ไปเพื่อประยุกต์ใช้ ต้องเข้าใจและเลือกประเภทให้ตรงกับความต้องการใช้งานและเหมาะสมที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้การใช้เทคโนโลยีเกิดประสิทธิภาพทั้งในแง่ของกระบวนการทำงาน รวมไปถึงสามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการหรือผู้ที่นำ Chatbot ไปใช้อีกด้วย

ขั้นตอนการทำงานของ ChatGPT

เมื่อพูดถึง AI ระดับสูง มันจะมีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีหลายอย่าง ก่อนที่จะไปถึงกระบวนการทำงานของ ChatGPT มาทำความเข้าใจกับศัพท์เทคนิคที่สำคัญเกี่ยวกับ AI กันก่อน โดยศัพท์เทคนิคสำคัญของ ChatGPT มีดังนี้ (Thaiware, 2566)

1. Artificial Intelligence (AI) สำหรับเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ AI เป็นส่วนหนึ่งของวิทยาการคอมพิวเตอร์ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาระบบที่สามารถทำงานทุกอย่างได้เหมือนกับมนุษย์ รูปแบบโดยทั่วไปหลักๆ ก็จะประกอบไปด้วยการวิเคราะห์เชิงพูด, ทำความเข้าใจสิ่งที่ได้ยิน หรือภาพที่เห็นได้

2. Natural Language Processing (NLP) เป็นสาขาย่อยของ AI ที่พัฒนาการสื่อสารระหว่างมนุษย์ และคอมพิวเตอร์ ให้สามารถสื่อสารเข้าใจกันได้ โดยอาศัยหลักอัลกอริทึม และโมเดลต่างๆ เพื่อให้ NLP สามารถวิเคราะห์ และทำความเข้าใจสิ่งที่มนุษย์สื่อสารได้

3. Neural Network เป็นอัลกอริทึมการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) ที่มีโครงสร้างการทำงานเหมือนกับสมองของมนุษย์ โดย AI จะจำลองกระบวนการแก้ปัญหา, รวบรวมข้อมูล และศึกษารูปแบบวิธีคิดที่เหมือนกับมนุษย์

4. Transformer เป็นโครงสร้างที่อยู่ภายใน Neural network สำหรับให้ NLP ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูก Input/Output

5. Generative Pre-trained Transformer (GPT) เป็นระบบแปลงภาษาที่พัฒนาขึ้นมาโดย OpenAI สามารถสร้างข้อความที่เหมือนกับภาษามนุษย์ได้อย่างสมจริง

6. GPT-3 เวอร์ชัน 3 ของ GPT เป็นเวอร์ชันที่ทำงานได้อย่างยืดหยุ่น และชาญฉลาดที่สุดในปัจจุบันนี้ (2/24/2023)

7. Pre-Training เป็นการฝึกฝน Neural network แบบภายในที่ทาง OpenAI ทำไว้ก่อนที่จะเผยแพร่สู่สาธารณะ

8. Fine-Tuning เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกฝนที่เกิดขึ้นหลังจากผ่านการ Pre-Training เป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยจะเน้นฝึกฝนในงานที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น นี่เป็นเหตุผลที่ OpenGPT สามารถทำงานได้อย่างแม่นยำ

9. Application Programming Interface (API) สำหรับการใช้ API เป็นวิธีที่ทำให้ตัวโปรแกรมสามารถรูปแบบแนวทางไว้เหมือนเดิม โดยจะเป็นโค้ดไลน์ว่าควรพัฒนาแบบไหน? เพื่อให้คุณสมบัติใหม่ ที่พัฒนาขึ้นมาภายหลัง สามารถเพิ่มกับของเดิมได้อย่างสมบูรณ์

โดยที่ ChatGPT ใช้ Neural network ขนาดใหญ่ในการประมวลผลการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่าง AI กับผู้ใช้ โดยมีขั้นตอนในการทำงานดังต่อไปนี้

1. ป้อนข้อมูล: มนุษย์ที่เป็นผู้ใช้งานป้อนคำสั่ง หรือคำถามลงไปในช่องข้อความของ ChatGPT

2. แปลงข้อมูลให้เป็นลักษณะเฉพาะ: ข้อความที่ถูกป้อนเข้าไป จะถูกโปรแกรมตัดแบ่งออกเป็นคำๆ เรียกว่าการทำ Tokenization เพื่อนำ Token ที่ได้ไปวิเคราะห์ความหมายต่อ
 3. Input Embedding: ข้อความที่ถูกแปลงเป็น Token แล้ว จะถูกนำไปกระจายลง Neural Network
 4. เข้า และถอดรหัสใจความ: ข้อความจะถูกถอดรหัสความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ทั้งหมด จากนั้นจะสร้างผลลัพธ์ที่ตรงกับความเป็นไปที่สุดออกมา
 5. สร้างข้อความ และแสดงคำตอบ: ChatGPT สร้างผลลัพธ์ออกมา และผู้ใช้จะได้รับคำตอบเป็นข้อความ
- สรุปได้ว่า ขั้นตอนในการทำงานของ ChatGPT คือ 1) ป้อนข้อมูล 2) แปลงข้อมูลให้เป็นลักษณะเฉพาะ 3) Input Embedding 4) เข้า และถอดรหัสใจความ และ 5) สร้างข้อความ และแสดงคำตอบ

ข้อจำกัดของ ChatGPT

ถึงแม้ว่า ChatGPT จะเป็น AI ที่มีระบบ NLP ซับซ้อน และชาญฉลาดเป็นอย่างมาก แต่ก็ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายด้าน ดังนี้

1. ความอคติ ในการฝึกฝนตัว ChatGPT ข้อมูลที่ถูกนำมาใช้นั้น มีโอกาสที่บางส่วนจะเป็นข้อมูลที่มีอคติ หรือแม้แต่ข้อมูลที่เป็นการเหยียดเพศ, สีสัน หรือแม้แต่ถูกเชื้อชาติ ทำให้การตอบสนองของ ChatGPT สามารถเจอความเห็นที่มีอคติได้เช่นกัน
2. ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ในปัจจุบันนี้ ความเป็นส่วนตัวของข้อมูลเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญในการใช้เทคโนโลยี ซึ่ง ChatGPT มีการรวบรวมข้อมูลที่ถูกป้อนเข้าไปตลอดเวลา นั่นหมายความว่า ผู้ที่ใช้งานก็มีส่วนในการฝึกฝนมัน และข้อมูลที่ถูกป้อนเข้าไป ก็อาจถูกผู้อื่นนำไปใช้งานต่อได้เช่นกัน
3. ข้อมูลผิดพลาด แม้ว่า ChatGPT จะมีความฉลาดเป็นอย่างมาก แต่ฐานข้อมูลส่วนใหญ่ก็มาจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งเรารู้กันดีอยู่แล้วว่าข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้องเสมอไป คำตอบที่ได้จาก ChatGPT จึงอาจเป็นคำตอบที่ผิดไปจากข้อเท็จจริง
4. ความเข้าใจภาษามนุษย์ แม้ในตอนนี้ ChatGPT เหมือนจะเข้าใจภาษามนุษย์ได้อย่างดีเยี่ยม แต่ในความเป็นจริงเมื่อเจอกับบางภาษา บางรูปประโยค หรือคำถามที่มีศัพท์เฉพาะทาง มันก็อาจแปลความหมายผิด และตอบได้ไม่ตรงกับคำถามที่เราป้อนเข้าไป

การวิเคราะห์ความสามารถของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ AI (Chat GPT) เมื่อนำมาใช้กับงานเขียน (Huang, J. and Tan, M., 2023; Ndzendze, B. 2023, Lazy_BOT, 2023) การวิเคราะห์ความสามารถของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ AI (Chat GPT) เมื่อนำมาใช้กับงานเขียน แยกตามประเภทงานเขียน ได้ดังนี้

1. งานเขียนเชิงวิทยาศาสตร์

1.1 ข้อดี

- ช่วยเลือกหัวข้อสำหรับบททวนวรรณกรรม
- ช่วยสืบค้นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
- ช่วยแนะนำให้เพิ่มเติมข้อมูลช่วยอ้างอิงแหล่งที่มาได้อย่างถูกต้อง
- ช่วยคัดเลือกบทความที่เกี่ยวข้อง
- พัฒนาโครงร่างงานเขียน
- จัดระเบียบหัวข้อย่อ
- ช่วยปรับปรุงหรือเสนอแนะถ้อยคำ

1.2 จำกัด

- ขาดความสามารถในการเข้าใจบริบทและความแตกต่างของการเขียนทางวิทยาศาสตร์อย่างถ่องแท้ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดคำแนะนำที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเหมาะสมที่สุดเสมอไป

- ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือเอนเอียง ซึ่งนำไปสู่ข้อเสนอแนะหรือข้อเสนอนะที่อาจมีอคติหรือแม้กระทั่งไม่ถูกต้องในทางใดทางหนึ่ง

- การพึ่งพาเครื่องมือ AI มากเกินไปสามารถนำไปสู่การลดความคิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงวิพากษ์ และความสามารถในการตัดสินใจอย่างอิสระเกี่ยวกับคุณภาพของการเขียน

- เครื่องมือ AI อาจไม่สามารถเข้าใจแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อน คำศัพท์ทางเทคนิค หรือความแตกต่างเล็กๆ น้อยๆ ของการเขียนทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจจำกัดประโยชน์ของเครื่องมือเหล่านี้

2. งานเขียนทางสังคมศาสตร์

1.1 ข้อดี

- สร้างแนวคิดและมุมมองใหม่ๆ โดยสามารถป้อนหัวข้อหรือคำถามลงในอินเทอร์เน็ตเพช ChatGPT และ AI จะให้คำตอบ คำถาม หรือมุมมองต่างๆ ที่เป็นไปได้ในการสำรวจ สิ่งนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งในช่วงเริ่มต้นของการเขียน

- สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้คิดอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์เกี่ยวกับเนื้อหาของตน ซึ่งทำที่สุดจะนำไปสู่งานเขียนที่เป็นนวัตกรรมและมีผลกระทบมากขึ้น

- สามารถช่วยให้จัดโครงสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นอีกด้วย AI สามารถให้คำแนะนำในการจัดระเบียบส่วน บท หรือส่วนย่อย

- สร้างสิ่งพิมพ์ที่เข้าถึงได้และมีส่วนร่วมมากขึ้นด้วยการให้คำแนะนำในการจัดโครงสร้างงาน

- สามารถปรับแต่งภาษาและให้คำแนะนำในการเรียบเรียงประโยคใหม่ เลือกคำศัพท์ที่แม่นยำยิ่งขึ้น หรือใช้น้ำเสียงที่เป็นทางการมากขึ้น ขึ้นอยู่กับบริบทและข้อกำหนดของสิ่งพิมพ์

- ช่วยผลิตสิ่งพิมพ์ที่ชัดเจน กระชับ และสวยงาม

1.2 จำกัด

- ควรรับฟังข้อเสนอแนะของ ChatGPT ด้วยสายตาที่มีวิจารณญาณ เพื่อให้แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ด้านจริยธรรม

- ควรตระหนักถึงความเอนเอียงที่อาจเกิดขึ้นในผลลัพธ์ของ AI ซึ่งอาจส่งผลต่อทิศทางและการตีความงานเขียนโดยไม่ได้ตั้งใจ

3. งานเขียนทั่วไป

1.1 ข้อดี

- สามารถตอบคำถามตามเงื่อนไขที่มีความซับซ้อนแล้วแสดงคำตอบออกมาได้ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นตารางหรือหัวข้อต่างๆ ก็สามารถทำได้

- สามารถแปลจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง ด้วยข้อมูลด้านภาษาจำนวนมากจากเว็บไซต์ต่างๆ ซึ่งในด้านประสิทธิภาพทำได้อยู่ในระดับที่น่าพอใจ

- สามารถใช้ ChatGPT ภาษาไทยได้ แต่การแปลก็ยังเทียบไม่ได้กับมนุษย์ผู้ที่เชี่ยวชาญด้านภาษานั้นๆ

- สามารถสร้างสรรค์งานเขียนในรูปแบบต่างๆ ออกมาได้ ตั้งแต่การแต่งเรื่องสั้น แต่งนิยาย ช่วยเขียนบทความ ไปจนถึงการแต่งเพลง

- สามารถคิดหัวข้อ Cover Letter รวมถึงออกแบบ Resume

- แก้โจทย์ทางคณิตศาสตร์ได้ มีความสามารถทางด้านการคำนวณกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ตั้งแต่คำถามง่ายๆ ไปจนถึงโจทย์คณิตศาสตร์ที่มีความซับซ้อน โดยมาพร้อมกับคำอธิบายอย่างละเอียดบรรทัดต่อบรรทัด

- สามารถเขียน Code แบบพื้นฐานได้ อีกทั้งยังตรวจสอบหา Debug Code ของโปรแกรมเพื่อช่วยลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้

- สามารถจุดประกายแนวคิดหรือไอเดียใหม่ๆ เพียงแค่ใส่โจทย์หรือเงื่อนไขที่ต้องการ ก็จะได้ออกมาพร้อมกับหัวข้อการทำงานที่หลากหลายน่าสนใจ พร้อมนำไปต่อยอดต่อไป

1.2 จำกัด

- การใช้งานเต็มประสิทธิภาพควรเลือกใช้เป็นภาษาอังกฤษมากกว่าใช้ ChatGPT ภาษาไทย เพราะการใช้งานในภาษาไทยยังคงมีความผิดพลาดด้านความถูกต้อง
- ความสามารถด้านการแปลภาษายังทำออกมาไม่ดีเท่าที่ควร
- ChatGPT ไม่สามารถให้คำตอบหรือข้อมูลที่ใหม่กว่าปี 2021
- อาจยังมีปัญหาด้านการเข้าถึงข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ

ถึงแม้ว่า ChatGPT จะมีความสามารถที่หลากหลาย แต่ก็ยังมีข้อจำกัดบางประการในการใช้งานอยู่ ซึ่งข้อจำกัดต่างๆ เช่น ความสามารถด้านการแปลภาษายังทำออกมาไม่ดีเท่าที่ควร ChatGPT ไม่สามารถให้คำตอบหรือข้อมูลที่ใหม่กว่าปี 2021 ตอบคำถามได้เฉพาะรูปแบบของข้อความเท่านั้น และปัญหาด้านการเข้าถึงข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ

ChatGPT กับการศึกษา

หากพูดถึงความเห็นของสถาบันการศึกษาต่อ AI Chatbot เช่น ChatGPT ในปัจจุบันก็ยังคงเสียงแตกอยู่ บางส่วนอนุญาตให้ผู้เรียนใช้เพื่อช่วยทำงาน แต่บางโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัย แบนการใช้ ChatGPT เพราะถือว่าผู้เรียนจะไม่ได้ฝึกทักษะที่สำคัญต่อการสร้าง Lifelong learning อย่างทักษะ Critical thinking และ Problem-solving skills เท่าที่ควร (ปิยะพร ขุนทองเอก, 2566)

ChatGPT ก็เหมือนกับอินเทอร์เน็ต หากวัดประสิทธิภาพการใช้งานได้อย่างเต็มที่ ChatGPT ก็จะเป็นเครื่องมืออันทรงพลังสำหรับยุคที่ใช้กับการเรียนการสอน แต่ก่อนจะใช้งานนั้น ครูอาจารย์จำเป็นต้องรับทราบถึงเงื่อนไขข้อจำกัดของ ChatGPT ก่อน ดังนี้ (Nittaya L., 2566)

1. คำตอบที่ได้จาก ChatGPT อาจไม่ได้เป็นคำตอบที่ถูกเสมอไป เพราะคำตอบจาก ChatGPT อาจฟังดูน่าเชื่อถือ แต่ก็อาจเป็นข้อมูลผิดพลาดหรือบิดเบือนก็ได้ ChatGPT ไม่ได้รู้ทุกอย่าง เพราะความรู้ไม่ได้อัปเดตถึงปัจจุบัน จึงไม่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันหรือเทรนด์แนวโน้มต่างๆ ได้ และไม่สามารถค้นหาข้อมูลด้วยตัวเองจากอินเทอร์เน็ตได้ถ้าไม่ได้เปิดใช้งาน Plug-in รวมไปถึงการพิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือคำตอบ เช่น การคำนวณที่ซับซ้อน เป็นต้น ChatGPT อาจมีอคติ เช่นเดียวกับ AI ทั่วไป เพราะโมเดลระบบได้รับการเทรนจากฟากฝั่งผู้พัฒนาชาวตะวันตก และเข้าใจคำสั่งเป็นภาษาอังกฤษได้ดีที่สุด ดังนั้น อย่าพึ่งเชื่อทุกอย่างที่ ChatGPT ตอบ แต่ควรใช้ ChatGPT ให้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นสำหรับการนำไปต่อยอดประยุกต์ใช้อย่างมีวิจารณญาณ

2. ครูอาจารย์เป็นผู้ที่รู้จักนักเรียนของตัวเองดีที่สุด ดังนั้น หลังจากที่ได้คำตอบจาก ChatGPT แล้ว ก็ลองทบทวนคำตอบ คิดวิเคราะห์ว่าคำตอบที่ได้รับนั้นเหมาะสมที่จะนำไปปรับใช้ในบริบทการเรียนการสอนกับนักเรียนของตนเองหรือไม่

3. ChatGPT จำกัดอายุผู้ใช้งาน 13 ปีขึ้นไป จึงยังไม่ควรให้นักเรียนระดับอนุบาลถึงประถมใช้งาน แต่ถ้าเป็นนักเรียนช่วงอายุ 13 – 18 ปี ก็ควรมีครูอาจารย์หรือผู้ปกครองยินยอมและคอยแนะนำการใช้งานที่เหมาะสม หรือหากครูผู้สอนต้องการให้เด็กต่ำกว่า 13 ปี ใช้งาน ChatGPT เพื่อการศึกษา ก็ต้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิด

จากข้อจำกัดที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ChatGPT ไม่ได้เหมาะกับนักเรียนทุกช่วงวัย ด้วยข้อจำกัดเรื่องความรู้ที่ไม่ได้อัปเดตใหม่ล่าสุด หรือคำตอบที่ได้ อาจไม่ใช่คำตอบสุดท้ายที่ถูกต้อง ท้ายที่สุดแล้ว ทั้งนักเรียนและครูผู้ใช้งานเองจำเป็นต้องประเมินคำตอบที่ได้ และคิดวิเคราะห์ พิสูจน์คำตอบตามหลักข้อเท็จจริงก่อน

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ก้าวข้ามมาถึงจุดที่ทำให้มนุษย์เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของเครื่องจักรที่คิดคำนวณและตอบสนองความต้องการได้เหมือนมนุษย์ เกิดคำถามอย่างมากว่า เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ทำหน้าที่เสมือนมนุษย์สามารถทำให้มนุษย์เสี่ยงสูงขึ้นหรือตกตะลึงไปทางที่ไม่เหมาะสมได้หรือไม่ การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในทางที่เป็นประโยชน์และดีในการศึกษามีจริงหรือไม่ เป็นคำถามที่น่าสนใจที่ต้องการการวิเคราะห์อย่างเต็มที่ (Wirote Aroonmanakun, 2566)

ข้อดีของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษา

1. การปรับตัวเรียนรู้: ปัญญาประดิษฐ์สามารถสร้างเนื้อหาการเรียนการสอนที่ปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน นักเรียนที่มีความสามารถและระดับความรู้ที่แตกต่างกันสามารถมีโอกาสในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองมากขึ้น
2. การให้คำแนะนำและตรวจสอบ: ระบบปัญญาประดิษฐ์สามารถให้คำแนะนำและตรวจสอบความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างรวดเร็ว นักเรียนสามารถรับข้อมูลและคำแนะนำในเวลาเดียวกันที่ทันสำหรับสภาพการเรียนรู้ของตน
3. ประหยัดเวลาและทรัพยากร: การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์สามารถลดเวลาในการตรวจสอบและประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน ซึ่งทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถใช้เวลาในเรื่องอื่นๆ ที่สำคัญกว่าในการสอนและให้การสนับสนุนในด้านอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์

ข้อเสียของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษา:

1. ข้อจำกัดของความเข้าใจ: ระบบปัญญาประดิษฐ์ยังคงมีข้อจำกัดในการเข้าใจและการตอบสนองต่อภาษาและคำถามที่ซับซ้อน ทำให้ยังมีความจำเป็นในการพัฒนาและปรับปรุงให้มีความสามารถในด้านนี้มากยิ่งขึ้น
 2. ข้อบ่งชี้จากการประมวลผล: ระบบปัญญาประดิษฐ์อาจให้คำแนะนำหรือสรุปข้อมูลที่ไม่เหมาะสมหรือไม่เป็นประโยชน์ในบางกรณี ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อทัศนคติของนักเรียน
 3. ความเปิดเผยข้อมูล: เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อาจต้องการข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนเพื่อให้สามารถให้คำแนะนำและเรียนรู้ตามความต้องการ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเกลียดชังหรือกังวลในเรื่องความเปิดเผยข้อมูล
- เพื่อให้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เป็นมิตรและเสริมสร้างในการศึกษา ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงเทคโนโลยีให้มีความสามารถในการเข้าใจภาษาและคำถามที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และควรมีการควบคุมความเปิดเผยข้อมูลของนักเรียนเพื่อรักษาความเป็นส่วนตัวและความน่าเชื่อถือในเทคโนโลยีนี้

ดังนั้น “ผู้เรียนจะมีความพยายามในการค้นคว้าข้อมูลน้อยลงหรือไม่ เมื่อ ChatGPT เก่งมากขึ้น” จะเห็นว่าไม่ได้ส่งผลเสียแต่อย่างใด หากผู้เรียน ใช้ ChatGPT อย่างเหมาะสม นั่นคือ ไม่ใช่ ChatGPT เพียงเพื่อคัดลอกทั้งหมดไปตอบ แต่มีการวิเคราะห์ต่อ และหาข้อมูลอื่นเพิ่มเติม จะทำให้เห็นประโยชน์ใหญ่ๆ ของการใช้เทคโนโลยี ดังนี้ (ปิยะพร ขุนทองเอก, 2566)

1. ช่วยเพิ่มไอเดียที่หลากหลายระหว่างการทำ Brainstorming Process: ChatGPT สามารถช่วย Generate ไอเดียใหม่ๆ ที่เราอาจคิดไม่ถึง ทำให้เราได้มุมมองที่กว้างขวางและครบมากขึ้น และขึ้นอยู่กับว่า เราจะสามารถต่อยอดความคิดนั้นได้อย่างไร
2. ช่วยยกระดับการเรียนรู้ และการเข้าถึงข้อมูล: ChatGPT ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลายได้ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น รวมถึงรองรับภาษาที่หลากหลาย ทำให้ลดช่องว่างในการเรียนรู้ได้ เช่น ผู้เรียนบางท่าน ไม่ชอบถามคำถามคุณครูในห้องเรียน เพราะไม่กล้าเปิดเผยความสงสัยของตนเอง ก็สามารถนำมาถามกับ AI Chatbot ได้ หรือไม่เข้าใจเนื้อหาบางอย่างในหนังสือเรียน ก็สามารถนำไปให้ ChatGPT ช่วยอธิบายเพิ่มเติมได้นอกเหนือเวลาเรียน
3. ช่วยเพิ่มคุณภาพงานด้วยการเป็น 24/ 7 Feedback Assistant: เมื่อผู้เรียนทำงานเสร็จ ChatGPT สามารถช่วยตรวจสอบความผิดพลาด หรือหา Areas for improvement ได้ตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับ Pace ของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งไม่จำเป็นต้องได้ Feedback มาจากอาจารย์ผู้สอนเท่านั้น

ยกตัวอย่าง เช่น เมื่อผู้เรียนทำ Assignment เสร็จตอนเที่ยงคืน ก็สามารถให้ ChatGPT ช่วย Feedback และแก้ไขจนกว่าจะพอใจโดยไม่ต้องต่อคิวรอตรวจกับใคร พอถึงเวลาก็เอางานให้ผู้สอนตรวจ ซึ่งอาจได้มุมมองเพิ่มเติม นอกจากความคิดของผู้เรียนเอง และจาก ChatGPT รวมถึงไม่ต้องคอยแก้ข้อผิดพลาดยิบย่อย ที่ ChatGPT สามารถช่วยตรวจให้หมดแล้ว ทำให้งานมีคุณภาพมากขึ้น

แต่หากคิดอีกในมุมมองหนึ่ง ที่บางสถาบันการศึกษาแบนการใช้ ChatGPT ในการทำงานหรือทำข้อสอบ สามารถวิเคราะห์ได้ถึง “ความน่ากังวลที่แฝงอยู่” ได้ดังนี้

1. ผู้เรียนอาจขาดทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล หรือ Information gathering skills จากการใช้ข้อมูลจาก AI Chatbot เพียงอย่างเดียวจนเคยชิน ผลลัพธ์ของงานอาจดีขึ้นเมื่อใช้ AI Chatbot มาช่วยทำงาน แต่หากมองย้อนกลับไปถึงวิธีการได้ถึงผลลัพธ์นั้น ผู้เรียนอาจมีทักษะการรวบรวมข้อมูล หรือการคิดวิเคราะห์ข้อมูลจากแต่ละแหล่งว่าอะไรควรนำมาใส่ในงานได้น้อยลง เพราะมีความเคยชินจากการใช้ AI Chatbot ในการหาข้อมูล

2. ผู้เรียนอาจขาดทักษะ Problem-solving skills จากการทำงานโดยใช้ AI Chatbot แก้ปัญหาเพียงอย่างเดียว: ข้อนี้ จะมีความน่ากังวล หากผู้เรียนเริ่มต้นการทำงานด้วยการถาม AI Chatbot เป็นอย่างแรกอย่างเคยชิน โดยไม่ผ่านความคิดตั้งต้นของตนเองเลย หรือไม่ได้อธิบายหรือวิเคราะห์คำถามก่อนว่าต้องมียุทธศาสตร์ประกอบอะไรบ้าง ทำให้ไต่เต้าทุกอย่างจะโดนตีกรอบไปตามที่ AI Chatbot ได้ตอบมาโดยตลอด เมื่อมีวิธีการทำงานแบบนี้ อาจทำให้ผู้เรียนขาด Problem-solving skills ที่เป็นทักษะสำคัญในการเรียนรู้และการทำงานในอนาคตได้

3. ผู้เรียนอาจขาด Human interaction จากการถามแต่ AI Chatbot จนขาดปฏิสัมพันธ์กับคนในชีวิตจริง: ข้อนี้ จะน่ากังวล หากผู้เรียนมีแต่ก้มหน้าก้มตาคุยแต่กับ AI Chatbot ตลอดเมื่อมีข้อสงสัย โดยไม่ถามผู้สอน หรือพูดคุยกับคนร่วมชั้นเรียนเลย จะทำให้ขาดปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน ไม่เกิดการเรียนรู้จากการถกกันในห้องเรียน และทักษะการสื่อสารระหว่างคนลดลง

จะเห็นได้ว่า การมีบทบาทเพิ่มขึ้นของ ChatGPT ส่งผลต่อระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก ขึ้นอยู่กับว่าผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษา จะใช้ประโยชน์จาก ChatGPT อย่างไรเพื่อตึงศักยภาพของผู้เรียนออกมาได้สูงสุด และเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับ ChatGPT ได้ในระยะยาว

Chat GPT ช่วยพัฒนาทักษะการเขียน

Chat GPT เป็นเทคโนโลยีที่สำคัญกับทักษะการเขียนเพราะสามารถช่วยในการพัฒนาทักษะการเขียนของมนุษย์ได้ โดยสามารถสร้างเนื้อหาหรือประโยคที่มีความสมเหตุสมผลและคล้ายคลึงกับมนุษย์ได้โดยอัตโนมัติ ดังนั้น Chat GPT เป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยในการพัฒนาทักษะการเขียนในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การเขียนบทความ: Chat GPT สามารถช่วยในการเขียนบทความที่มีความสมเหตุสมผลและน่าสนใจได้ โดยสามารถใช้งานเพื่อสร้างเนื้อหาใหม่ๆ หรือเพิ่มเติมเนื้อหาในบทความที่มีอยู่แล้ว

2. การเขียนโปรแกรม: Chat GPT สามารถช่วยในการเขียนโปรแกรมโดยสร้างโค้ดที่มีความสมเหตุสมผลและมีประสิทธิภาพได้ โดยสามารถใช้งานเพื่อสร้างโค้ดเพิ่มเติมหรือแก้ไขโค้ดที่มีอยู่

3. การเขียนอีเมล: Chat GPT สามารถช่วยในการเขียนอีเมลที่มีความสมเหตุสมผลและเป็นมิตรได้ โดยสามารถใช้งานเพื่อสร้างอีเมลใหม่ๆ หรือตอบกลับอีเมลที่มีอยู่

4. การเขียนแผนธุรกิจ: Chat GPT สามารถช่วยในการเขียนแผนธุรกิจที่มีความสมเหตุสมผลและน่าสนใจ

ChatGPT เป็นเครื่องมือที่น่าสนใจสำหรับการศึกษา เนื่องจากสามารถใช้งานได้หลายแง่มุมของการเรียนรู้และการสอน เช่น สามารถนำ ChatGPT มาใช้ในการตอบคำถามหรือแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนได้ โดยเรียกใช้งานผ่านเว็บไซต์ที่มีบริการนี้ ซึ่งช่วยลดเวลาในการค้นหาข้อมูลและสร้างความสะดวกในการเรียนรู้แก่นักเรียน นอกจากนี้ ChatGPT ยังสามารถใช้ในการสร้างเอกสารหรือเนื้อหาการเรียนรู้ต่างๆ เช่น หนังสือเรียน บทเรียนออนไลน์ หรือเนื้อหาเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีคุณภาพสูงขึ้น นอกจากนี้ ChatGPT ยังมีความสามารถในการรับรู้การสนทนาและการแก้ไขปัญหาเพิ่มเติมได้ ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารและความเข้าใจต่อเนื้อหาการเรียนรู้ได้อีกด้วย (Kroobannok, 2566) เมื่อผู้เรียนสนทนากับ Chat GPT ผู้ใช้จะได้เรียนรู้การใช้ภาษาอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดย Chat GPT จะตอบคำถามและสร้างข้อความที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ผู้ใช้อยู่ต้องการ ทั้งนี้จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถปรับปรุงทักษะการเขียนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้งาน AI เป็นเครื่องมือช่วยที่น่าสนใจสำหรับครู เนื่องจากมีประโยชน์มากมายในการสนับสนุนและพัฒนากระบวนการการเรียนรู้และการสอนดังต่อไปนี้

1. ช่วยประหยัดเวลา: AI ช่วยครูประหยัดเวลาในการเตรียมเนื้อหาการสอนและการตรวจสอบงานของนักเรียนโดยให้การตรวจสอบข้อมูลและข้อความเป็นอัตโนมัติ
2. ช่วยแก้ไขปัญหา: AI สามารถช่วยครูแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนได้ โดยการตอบคำถามหรือแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาการเรียนรู้
3. ช่วยพัฒนาเนื้อหาการเรียนรู้: AI ช่วยให้ครูสร้างเนื้อหาการเรียนรู้ที่น่าสนใจและเหมาะสมกับนักเรียนโดยอัตโนมัติ
4. ช่วยสร้างบทเรียนแบบกลุ่ม: AI ช่วยครูสร้างบทเรียนแบบกลุ่มและออกแบบสถานการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจ
5. ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล: AI ช่วยครูวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยอัตโนมัติ ซึ่งช่วยให้ครูสามารถวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้เขียนความเป็นไปได้ที่ AI อย่าง ChatGPT หรือโมเดลอื่นๆ จะถูกใช้เป็นเครื่องมือส่วนบุคคลที่สะท้อนอัตลักษณ์แต่ละคนได้ เพราะภาษาเขียนหรือสำเนียงพูดก็สามารถนำมาปรับสอนให้ AI ใช้ภาษาตามลักษณะการเขียนการพูดของแต่ละคนได้

บทสรุป

การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ chat GPT เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนมีประโยชน์อย่างมากมาย โดยสามารถช่วยในการสร้างเนื้อหาที่มีคุณภาพสูงและน่าสนใจได้ นอกจากนี้ยังสามารถช่วยในการปรับปรุงความสามารถในการเขียนเพิ่มเติมได้อีกด้วย เช่น Chat GPT สามารถช่วยในการสร้างเนื้อหาที่มีคุณภาพสูงได้โดยเฉพาะเมื่อต้องการสร้างเนื้อหาใหม่ๆ ที่มีความน่าสนใจและมีคุณค่าสูง เช่น การเขียนบทความ เขียนแผนธุรกิจ หรือสร้างเนื้อหาสำหรับโฆษณา ช่วยในการปรับปรุงทักษะการเขียน การใช้ Chat GPT ช่วยในการปรับปรุงทักษะการเขียนของผู้ใช้ได้ โดยผู้ใช้งานสามารถเรียนรู้เทคนิคการเขียนที่ดีและคำนึงถึงความสมเหตุสมผลได้จากเนื้อหาที่ได้รับจาก Chat GPT ช่วยประหยัดเวลาในการเขียนเนื้อหา โดยสามารถสร้างเนื้อหาได้ด้วยความเร็วและมีคุณภาพ นอกจากนี้ยังช่วยลดเวลาในการแก้ไขเนื้อหาที่ไม่สมบูรณ์หรือไม่น่าสนใจได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยา รัตแพทย์. (2561). *AI: Artificial Intelligence หรือปัญญาประดิษฐ์*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <http://www.dstd.mi.th/board/index.php?topic=3400.0>.
- ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล. (2562). *ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการเรียนรู้*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://www.scimath.org/article-technology/item/10115-2019-04-19-03-47-12>.
- ชูพันธุ์ รัตนโกคา. (2559). *เอกสารคำสอน วิชา ความรู้เบื้องต้นทางปัญญาประดิษฐ์ (Introduction to Artificial Intelligence)*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ธนทร บุศราทิศ. (2559). *อิทธิพลของการสื่อสารเนื้อหาโปรแกรมลูกคำสัมพันธ์ผ่านสื่อ Chatbot ต่อ ระดับการมีส่วนร่วมของลูกค้า*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ปิยะพร ขุนทองเอก. (2566). *ผลกระทบของ AI Chatbot กับการศึกษา*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://citly.me/70ASM>.
- วรศรา กิจมหาตระกูล. (2561). *แนวทางกำหนดมาตรการเพื่อควบคุมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ในการสอบบัญชี*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ศรัณย์ศิริ คัมภีรานนท์. (2562). *AI เทคโนโลยีอนาคตของประเทศไทย (Artificial Intelligence in Thailand)*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://www.scimath.org/article-technology/item/10110-ai-10110>.
- ศูนย์ความเป็นเลิศด้านเทคโนโลยีปิโตรเคมีและวัสดุ. (2566). *ChatGPT แหบทบข้อจำกัดอะไรตอบได้*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://petromat.org/home/chatgpt-ai-chatbot/>.

- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2562). *AI เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ สำหรับบริหารงานและการบริหารภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ส.พิจิตรการพิมพ์ จำกัด.
- สุนิสา ทรแก้ว. (2561). *การยอมรับเทคโนโลยี Chatbot ในธุรกิจธนาคารในประเทศไทย* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Clark, P., & Etzioni, O. (2016). My computer is an honor student—but how intelligent is it? Standardized tests as a measure of AI. *AI Magazine*, 37(1), 5-12.
- Doyle, M. W. (2022). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved 2 February 2023. from http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html.
- Huang, J. & Tan, M. (2023). The role of ChatGPT in scientific communication: writing better scientific review articles. *Am J Cancer Res.*;13(4), 1148-1154.
- Kroobannok. (2566). *Chat GPT คืออะไร ใช้งานยังไง AI สำหรับครูยุคใหม่จำเป็นต้องรู้*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://www.kroobannok.com/90921>.
- Lazy_BOT. (2023). *ChatGPT คืออะไร อีกหนึ่ง AI สุดล้ำที่จะมาช่วยให้การทำงานของครูง่ายขึ้น*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://rabbitcare.com/blog/lifestyle/what-is-chatgpt-and-everything-you-need-to-know>.
- Ndzendze, B. (2023). *Humanities and social science educators must embrace ChatGPT (for now). Here's why*. Retrieved 2 February 2023. from <https://mg.co.za/thoughtleader/opinion/2023-01-27-humanities-and-social-science-educators-must-embrace-chatgpt-for-now-heres-why/>.
- Nittaya L. (2023). *ChatGPT: ผู้ช่วย AI สำหรับครูยุคใหม่*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://www.adpt.news/2023/09/07/chatgpt-as-teaching-aid/>.
- Selig, J. (2022). The Power of Chatbots Explained. Retrieved 2 February 2023. from <https://www.expert.ai/blog/chatbot/>.
- Thaiware. (2566). *ChatGPT คืออะไร ? ทำงานอย่างไร ?*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://tips.thaiware.com/2299.html>.
- Thammachart K. (2565). *รู้จัก แชนบ็อต ChatGPT ตอบคำถามยากได้ อัจฉริยะแทนแรงงานทักษะสูงในอนาคต*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://workpointtoday.com/get-to-know-chatgpt-by-open-ai/>.
- Wilson, H. J., & Daugherty, P. R. (2018). Collaborative intelligence: Humans and AI are joining forces. *Harvard Business Review*, 96(4), 114-123.
- Wirote Aroonmanakun. (2023). *ChatGPT กับทักษะภาษาไทย*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://citly.me/Z4rWe>.
- ZeroGPT. (2023). *Chat GPT, Open AI and AI text detector Free Tool*. Retrieved 2 February 2023. from <https://www.zerogpt.com>.